

ekmek ve gül

Tarikat, cemaat,
AKP ve geleceğimiz

3

Devlet yoksulu görmüyor,
çocuklar geleceksizliğe
mahkûm ediliyor

12

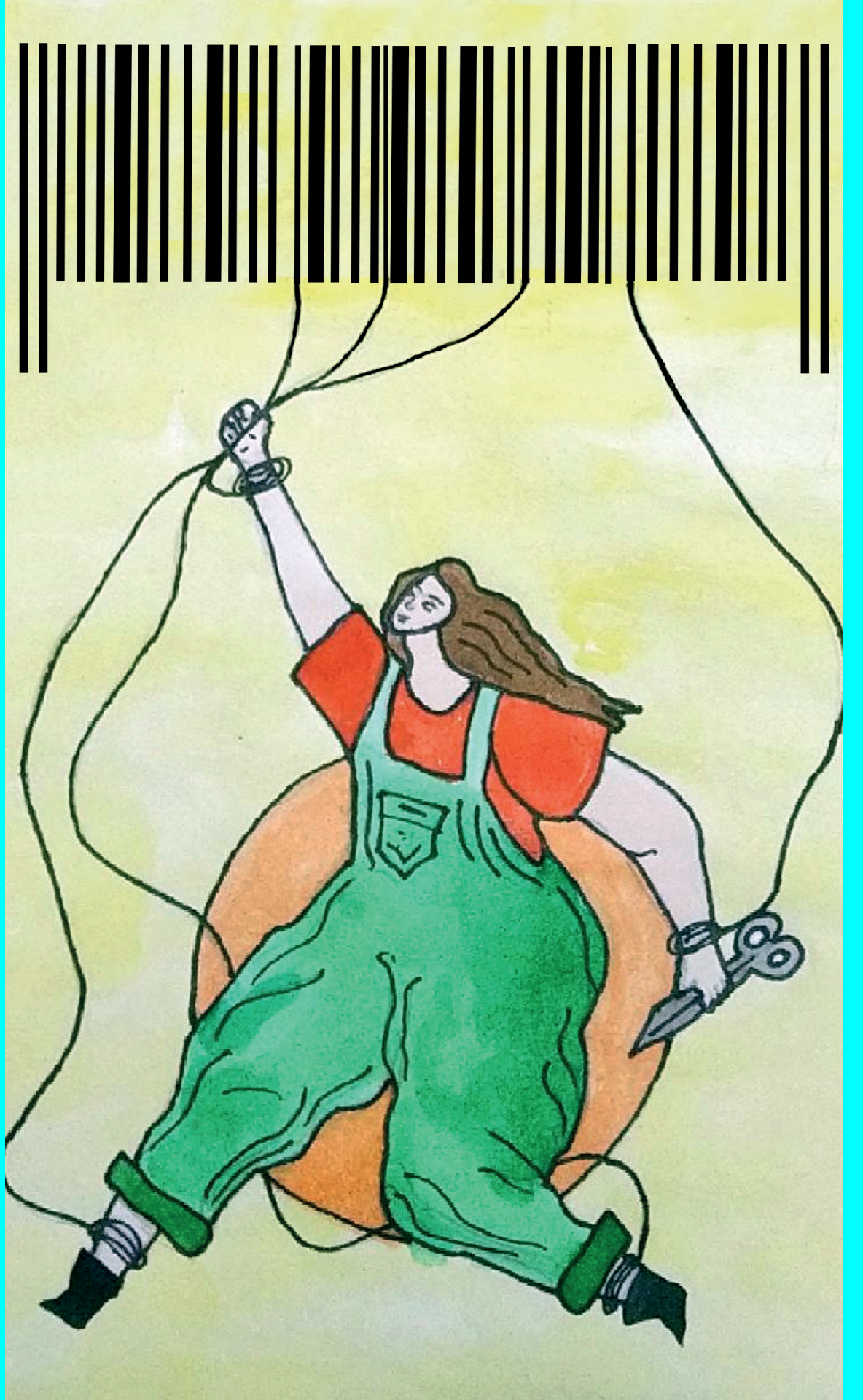
Regl de mi
olmayalım yani?

19

Radyoaktif:
Bilim dünyasında
bir asi kadın

21

Bize layık görülene değil, layık olduğumuz eşit yaşama...

Kapak çizimi: Ekmek ve Gül (Greta Acosta Reyes görselinden esinlenilmiştir)

İÇİNDEKİLER

Tarikat, cemaat, akp ve geleceğimiz.....3	Cevriye Aydın
İstismarı aklama, dayak, ...5	Zahide Kiper
Yurtta yetişen Lale'yi ölüme mahkûm eden.....6	Çağla Bektaş
Yurtlar gerçeği: Devletin çocuk bakımının 6	Av. Songül Beydilli
İÇİMİZDEN BİRİ.....7	Elif Ekin Saltık
Hayatta kalma mücadelesi.....8	Adile Doğan
İşyeri kapanırsa kışın sonunu görmek zor!.....9	Cavidan Nizamoğlu
Maaş alamama, işsizlik, sigortasız.....9	Esengül Başaran
Ev eşyasını satan, çocuğunu okuldan alıp.....10	Yasemin Öztürk - Eren Aktaş
Nerede o balkonlardaki eski kurutmalıklar!.....11	Aslı Türker
Domatesi, kavanozu, kapağı ateş pahasyiken...11	Tuzluca'yır Kadınları Dayanışma Derneği
Kışın vazgeçilmez konservenin tarihi.....11	Filiz Gür
Devlet yoksulu görmüyor.....12	Aylin Akçay
Sağlıkta şiddet.....15	Metal işçisi Serap
İşçinin mağduriyetinden faydalanmayı.....15	Zeliha Taşdemir
Keda jinan helale.....16	Hatice Kelleci
Iraklı mülteci kadınlar: 'Burada yaşamak.....17	Filiz Gür
SINIRLARIN ÖTESİ.....18	Sarya Tunç
Devlet temel ihtiyaçtan 'lüks tüketim' vergisi....19	Filiz Ceylan
Kaz dağlarını korumaya yemin vermiş Naide...20	Ceren Ayçenk
FİLM.....21	Uzm. Dr. Sanem Bilgili
SAĞLIK.....22	B.K.
Çaresizim sanmıştım, kadınlar varmış.....23	Cansu Caner
İstanbul Sözleşmesinin uygulanması için.....23	Kıvılcım Eftelya
Emeği bezeyen maya.....24	Sultan Gülsün

Senur Sezer'in iç burkan, lokmayı boğazında düğümleyen bir şiiri var hani. "Annem ve Kuşlar". Yokluğun, sefaletin dizelere nasıl sığıdığı, bir ömür hafızada kalan bir anıyı nasıl canlı tuttuğu, bir çocuğun gözünden yoksulluğun tablosunu en çarpıcı haliyle gösterir. Sadece bir şiir değil, bir anlatı değil, bir gerçeği ince ince verir okuyucusuna. Hasta ve yoksul bir annenin çocuğunun bakışdır. Yoksulluktan cılız düşmüş bir annenin ve çocuklarının doktor öğüdüyle et yemesi gerektiği, ancak et alacak paralarının olmamasıyla annenin tek çareyi balkona kapan kurarak kuşları avlaması ve onları pişirip yemesidir hikayenin özü. Yürek yakan, aldığın nefesi bile gırtlığında düğümleyen de budur işte. O yoksullukta tek çarenin bu oluşu, annenin çocuklara bunu hissettirmeden yapışı, çocukların tuzağı görüp de olandan habersizmiş gibi davranışı...

odaya kapan kuruluysun/.../ kuşlar za'yıftı, açtı /.../ O kış her gün çorbayla beyaz etler pişirdi annem / bak tavuk yaptım kızıma / sertti, tuzsuzdu lokmalar / yağsızdı / anneler istemezse yutulmazdı.../ Yıllarca kuş besledi annem / ödemek için bir kış ölenleri, / ne ben söyledim tuzağı gördüğümü / ne o sezdi, / bir oyunu sürdürdük o yıldan konuşurken /.../ hiç düşünmemişiz annemin resmini / kuşlara bakarken çekmeyi...

Ölümünün 5. yılında şiirleriyle hala bir memleket gerçeğine ışık tutuyor Senur Sezer. Onun şiirlerindeki gerçeklik bir facia gibi derinleştiçe daha da beter hale geldiğini görüyoruz Ekmek ve Gül'de yaşadıklarını yazan her kadından... Yokluktan çocuğunu sanayiye göndermek zorunda kalan, evdeki eşyalarını satarak yiyeceğini karşılamaya çalışandan, hiç aklına gelmezken pazar tezgahlarından arta kalan sebze yiyecek toplayan, pandemi ile birlikte beterin beteri bir yoksulluğa gömülen yığınların resmini görüyoruz her bir sayfada... Keşke görmesek. Keşke daha neşeli, daha güzel şeyler ulaştırabilsek okura. Ancak memleket gerçeği sırt dönemeyeceğimiz kadar sert, derdinize dert katmak da değil ya niyetimiz; derdimizin ortaklığını, bu

Resim: Kathekollwitz

derdin de birlikte olmadan çözülemeyeceğini görelim, tek başımıza olmadığımızı bilelim diye bu çaba. Yazan, anlatan tüm kadınların çabası da bu; "anlatayım da sesim duyulsun, anlatayım da benim gibi yaşayanlar artık 'yeter' desin derdi var serde de.

Yoksul sofraların çocuklarının her geçen gün daha da geleceksizliğe mahkum edilişi, uzaktan eğitime iç edilmiş eşitsizliğin vebalini yine o çocukların ve yine o çocukların çocuklarının yaşayacağını biliyoruz.

Çocukların geleceksizliği, kadınların sessizliğe mahkum edilmeye çalışıldığı bu günlerde, tam da dergimizin yapılmaya başlamasında iktidarın görevlendirdiği, adı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu konan, misyonu "İnsan haklarını korumak ve geliştirmek, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması" olan kurumun başkanı da çocukların geleceğine kara bir bulut gibi çöküyor. İnsan hakkını savunan zat, direkt bir çocuk istismarı olan erken evlilikleri savunuyor, rızaya dayalı yetişkinler arasındaki ilişkinin ise zina ve sadakatsizlik temelinde suç sayılmasını istiyor.

Herkes çocuklar üzerinden bir gelecek tayin ediyor, herkes! Gücü elinde

bulunduranlar kadınlar adına kararlar alıyor, kadınları dinlemeden yasaları değiştirmeye kalkıyor. İktidarın ve iktidar yanlılarının tek amacı ise güçlüyü nasıl daha güçlü, yoksulu daha yoksul nasıl yaparız olmuş. Çocuklar adına güdülen politika da aynen onu gösterir nitelikte ya; 'ya evlilik, ya ucuz iş gücü, ya ara eleman, ya çocuk işçi' diyerek yoksul yığınların iyileşemeyeceği bir toplum tahayyül ederek kendine mecbur kılıyor. Bunu yaparken milliyetçilik duygularını sürekli olarak güçlendirecek unsurlar buluyor ki temelini sağlam kursun. İktidarın ha bire bir yerlere savaş ilan edip, milliyetçi duyguları kabartmasının ne yararını gördü bugüne dek çocuklar ve kadınlar?

Bir domino taşı tarihten beri gelen, sıra sıra birbirini yıkan, yoksulluğu nesilden nesile taşıyan o taşların önüne ayağımızı koymadan, o yıkılan taşların yolu değişmeyecek. Değiştirelim o yolları hep birlikte ve bize mübah görülen yoksul sofralara değil gerçek hakkımızın keşfine varalım. Bize layık görülene değil, bizim layık olduğumuz eşit yaşama varmak için çabalayalım.

ekmek ve gül
posta@ekmekvegul.net

Günlük EVRENSEL Gazetesi'nin ücretsiz özel ekidir.

Türü: Yaygın süreli
Bülten Basın Yayın Reklamcılık
Tic. Ltd. Şti.

Adına Sahibi: Kürşat Yılmaz
Genel Yayın Yönetmeni: Fatih Polat
Sorumlu Yazışları Müdürü: Görkem Kınacı

Yönetim Yeri: Mehmet Akif Ersoy Cad. Mehmet Çıbıkcı İş Merkezi No: 2
K: 2 İşyeri No: 21 Şirinevler/B.Evler-İSTANBUL
Tel: (0212) 909 48 01
Faks: (0212) 654 15 04

Dağıtım: Turkuvaz Dağıtım AŞ
İstanbul Baskı: Kuzey Veb Ofset San. Tic. Ltd. Şti Tayakadın Mah. Yassıören Cad. No:75/1 Arnavutköy/İstanbul Tel: 0212 682 61 62
Adana Baskı: Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Yeni Doğan Mh. 2108 Sk. No: 18/A Yüreğir/ADANA

TARİKAT, CEMAAT, AKP

VE GELECEĞİMİZ

Cevriye AYDIN

Eğitim politikası uzmanı Prof. Dr. Esergül Balcı, 2018 yılında hazırladığı “Eğitimde Tarikat ve Medrese Gerçeği, 1 Milyon Öğrenci Tarikatların Elinde” başlıklı rapordaki verilere göre “bir milyon öğrencinin tarikatlara ait yurt, okul, medrese, Kuran kursu ve özel evlerde bulunduğunu...” ifade etti. Balcı, aileler ve çocuklar için bu yurtların nasıl bir çıkışsızlık olduğunu şöyle anlatıyor:

“MEB verilerine göre, Türkiye’deki özel öğretim kurumu sayısı 2016-2017 eğitim öğretim yılında 10 bin 053’tü. 2017-2018 eğitim öğretim yılında 11 bin 694’e yükseldi... Bu okulların üçte biri tarikatlarla bağlantılı. Denetimi MEB’in yürütmesi gerekiyor... İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü bu okul ve yurtları usulüne uygun denetlese zaten kapatması gerekiyor. Örneğin Adana Aladağ’da bir tarikat yurdunda yangın çıktı. Kız çocukları diri diri yandı. Anlaşıldı ki, yurt binası kurallara uygun değil. O yaştaki çocukların o yurda gitmesi kanunla yasaklanmış. İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü yurdu kapatsa önce aileler tepki gösterecek. ‘Çocuklarımız nerede kalacak’ diyecekler. Çünkü başka kalacak yer yok. Sonra tarikat siyasi baskı uygulayacak. Belki müdür sürgün edilecek. Bu şartlarda denetim ne kadar mümkün? Bu hepimizin bildiği bir Türkiye gerçeğidir.” (1)

Tarikat, cemaat, kuran kursu, diyanet veya dini vakıf yurdu gibi yerlerde barındırılan çocukların, başka türlü eğitim ve öğretim yapma imkanı olmadığı için, kendilerine parasız ya da başka karşılıklarla sağlanan bu “okuma” ve “dini eğitim alma” imkanı’nı kullananların hiç geliri olmayan ya da çok düşük gelirle yaşamını sürdüren ailelerin çocukları olduğu, çocuklarını eğitimden yoksun bırakmama kaygısıyla buralarda barınmalarını tercih etmek zorunda kaldıklarını biliyoruz.

Çocuğun cinsel istismarına ilişkin haberlerden, her on haberin beş altısının ya bir Kuran kursunda, ya bir dini vakıf yurdunda ya da bir tarikat veya cemaat yurdunda, dini lider, öğretici veya imam gibi din görevlisi figürler tarafından ger-

Fotoğraf Nurani TV isimli Youtube kanalından alınmıştır.

çekleştirildiği de bilinen bir gerçek. Ayrıca, buralardaki istismarın, sadece cinsel istismarla sınırlı kalmadığını da...

Aynı şekilde, maddi imkansızlıklar, yoksunluklar içinde yaşayan genç kız ve kadınların da eğitimden dışlanmasının bir sonucu olarak, sosyal çevre edinme, dini eğitim ve aydınlanma amacıyla bağlandıkları tarikat, cemaat gibi ilişkiler ağı tarafından kuşatılarak, taciz, tecavüz ve cinsel istismara maruz kaldıkları, bazı olaylar gün yüzüne çıksa da buzdüğünün su altında kısmının kaç misli daha fazla olduğu tahmin edilen bir durum.

Hatırlatalım, Uşşaki Tarikatı Şeyhinin 12 yaşındaki kız çocuğuna yönelik cinsel istismarının duyulmasını önlemek için çocuğun ailesine yüklü miktarlarda para teklif ettiği, basına yansıdı. (2)

Elbette, genelleştirerek aynı alanda çalışan her kişi ve kurumu aynı kategoriye dahil edemeyiz. Ancak, çocuğa yönelik istismar suçu bakımından bu aynı türden mekan ve fail yoğunluğunun bize söylediği bir şeyler olduğu kesin.

12 EYLÜL: BUGÜNLERİN FİTİLİNİ YAKAN ATEŞ

Bilindiği gibi Türkiye hiçbir zaman tam laik bir ülke olmadı. Bir kamu kurumu olan Diyanet İşleri Başkanlığı’nın (DİB) ülkede din işlerini her yönüyle düzenlemesi laikliğin tam olarak gerçekleşmesine imkan vermeyen bir durum yaratıyor.

Ancak esas kırılma 12 Eylül Askeri Darbesi ile gerçekleşmiş, darbeci generaller, başta “şeriat düzeni getirmeye yönelik tertipler”e esip gürlese de, arka planda dinsel oluşum, örgüt ve yapılanmalara ciddi bir destek sağlamışlardı. Rivayete göre darbeciler “Dinin toplumsal ve siyasal yaşamdaki kutuplaşmaya karşı bir panzehir olabileceğini düşünmüşler”di. (3)

12 Eylül Darbesi 24 Ocak 1980’de alınan “serbest piyasa ekonomisine geçiş” kararlarının uygulanmasına silahların gölgesinde zemin oluşturmayı hedeflemişti. Bu kararların işçi ve emekçilerin direnişi olmadan uygulanabilmesi 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi sayesinde mümkün olmuştu.

Darbeciler, bir yandan cemaat ve tarikatları kollayıp “beslerken”, diğer yandan neoliberal ekonomi politikalarının uygulanması eş zamanlı olarak yürümüştü. Kenan Evren’in her konuşmasında bir ayet, bir hadisten bahsetmesi boşuna değildi. Halka verdiği “Rahat olun; biz de Müslümanız, korkmayın!” mesajı ile “bizden” görünmeye çalışıyordu darbe lideri. Yani dindarlık, çeşitli dini faaliyet ve ibadetlerde bulunmak olarak algılanan tarikat ve cemaate yakın olmak, içinde olmak –üstü kapalı onayla- suç değildi. Öyleyse, korkmaya gerek yoktu.

Nitekim, 12 Eylül sonrasında yapılan ilk seçimin galibi, 24 Ocak kararlarının

Fotoğraf: Pixabay

mimarı ve uygulayıcısı Turgut Özal, bir Nakşibendi müridi olduğunu pek de gizlemeden yürütmenin başına geçti.

Hayatın her alanının tarikat-cemaat örgütlenmesine açılmasının önünde fazlaca fiili ve siyasi bir engel kalmadı.

AKP, DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI VE TARİKAT-CEMAAT ÖRGÜTLENMESİ

Prof. Dr. Esergül Balcı’nın raporuna göre, Türkiye’de aktif 30 tarikat ve cemaat bulunuyor; 2,6 milyon vatandaşın, bunlarla organik bağı var. (4) Organik bağı olmayıp inanç düzeyinde gönül bağı veya sempatican olanların bu rakamın çok çok üstünde olduğu tahmin edilebilir.

Diyanet İşleri Başkanlığının cemaat ve tarikatların açıkça örgütlenmesinde kritik bir rolü var. Diyanet İşleri Başkanlığı; kadroları için tarikat ve cemaatlerin yarıştığı, Diyanetin-eski Diyanet İşleri Başkanlarından birinin söylediği gibi- “ülkenin kılcal damarlarına kadar uzanıp örgütlenbilmesi” sebebiyle, tarikat ve cemaatlerin de bu vasıta ile ülke çapında kamu gücü eliyle örgütlenbilmesine, dahası, ekonomik güç odakları haline gelebilmesine imkan sağlayan bir nevi meşruiyet kapısı oldu.

AKP iktidarı cemaat ve tarikatlara yaygın örgütlenme serbestisini değişik kanallar açarak sağladı. Şöyle ki, DİB, doğrudan birçok bakanlıkla iç içe ortak

projelerin yürütücüsü durumunda olup, adı "bakanlık" değilse de yürütme içinde bütün bakanlıklardan daha donanımlı, bütçesi 8 bakanlıktan daha fazla ve daha etkin bir rol üstlenmiş durumda. En başta Milli Eğitim ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlıkları'nın işlevlerinin önemli bir kısmı, çeşitli adlar altında yürütülen projelerle DİB tarafından gerçekleştiriliyor.

Bu konumuyla DİB, (ve DİB kadrosu olan cemaat ve tarikatçılar) birden çok bakanlıktaki işlevsel konumuyla, vatanla en fazla yüz yüze iletişim içinde olan ve doğrudan etki eden bir rol edinmiş durumda.

DİB'in bakanlıklarla gerçekleştirdiği projelerin hedef kitlesi aile, kadınlar, çocuklar, yaşlılar ve engelliler. Dolayısıyla, DİB kadrolarındaki tarikat ve cemaatlerin toplumun dezavantajlı bütün grupları ile kadınlara ve eğitim sürecindeki çocuklara doğrudan ulaşım ve doğrudan etkileyip eğitmesi, kazanması son derece 'doğal' bir süreç içinde gerçekleşiyor.

Elbette, bir kamu hizmeti aracılığıyla, yani güvenilir kanallardan gelen bu doğrudan, yüz yüze iletişim kurma imkanının tarikat ve cemaate mürid kazandırmakta ne kadar etkili olduğunu izaha gerek yok! İlişkinin böyle kamusal ve doğal yollardan kurulması kısa sürede bağlanmayı da kolaylaştıran bir etken.

Bunun dışında cemaat ve tarikatlar şirketler kurarak, ekonomik faaliyetlere girerek ekonomik sistem içinde güç odakları oluşturuyor. Çeşitli kamu kurumlarının açtığı ihalelerin paylaşılmasında da etkili oldukları biliniyor.

ARTIK BİR SINIR KALMADI

Bu gelişmelerin sonucunda AKP iktidarı, tarikat ve cemaatlerin devlet yönetiminde pay ve söz sahibi olduğu bir sürece evrildi. Bugün artık bakanlıkların tarikatlar tarafından parsellendiği bir bürokratik yapı oluşmuş durumda.

Hatta durum bundan daha ileride bir mevziye ulaştı. Tarikatlar ve cemaatler, AKP'nin politikalarını belirler duruma geldi. Bunun son örneğini, İsmailağa Tarikatı'ndan, Ensar Vakfına kadar basına açıklama yaparak İstanbul Sözleşmesi'ne karşı barikat oluşturan tarikatlar olayında gördük. İstanbul Sözleşmesi'ne karşı çıkışın "psiko-sosyal" raporunu hazırlayan Türkiye Düşünce Platformu'nun da "tarikatçı" olduğunun basında yer alması, AKP iktidarı üzerindeki etki ve baskılarının gücünü ortaya koyuyor. Menzil Tarikatı'nın Sağlık Bakanlı-

Fotoğraf: Pixabay

ğ'nda kadrolaştığı, bir başka tarikatın başka bir bakanlığı kontrol ettiği gibi haberlerin çokluğu, bir bakıma artık AKP ile tarikat ve cemaatler arasında artık bir sınır kalmadığının da göstergesi...

AKP'NİN TARİKAT VE CEMAATLERLE ZORUNLU YOL ARKADAŞLIĞI

AKP, kuruluş yıllarında bir "eğilimler" toplamı gibi kapsayıcı bir profille yola çıkmış iken, gelişmelerin getirdiği bu aşamada, bütün diğer "renk ve çeşitlerinden" arınmış ve adeta aslına rücu etmiş bir yapı olarak cemaat ve tarikatlarla koalisyon içinde yürümek mecburiyetinde kalmıştır.

Bir yandan, iktidarı hukuk sınırları içinde sürdürmenin imkansız hale gelmesi, öte yandan kendisinin oy ve destek ihtiyacının karşılığında tarikat ve cemaatlere adeta iktidarın politikalarını belirleme imkanı vermek zorunda kalması, AKP'yi öngörülemez politikaların ve kararların hükümeti haline getirmiştir.

Bu durumun doğal sonucu olarak, yasallığını her gün mevcut yeni duruma uyarlama zorunda olduğu kararname, yasalar ve torba yasalar üretimine hız veriyor.

Bütün bunlar, AKP'yi hukukun en temel ilkelerini bir yana bırakıp, siyasi tablonun kendisini zorladığı hukuk dışılığına daha çok yönelmesine yol açıyor. Kurulu ordu ve polis teşkilatı dururken alternatif bekçiler ordusu kurmak, 15 Temmuz gibi olağanüstü durumlarda bütün yönleriyle iç içe olduğu tarikat ve cemaatlerin tabanından icabında paralel kolluk gücü olarak yararlanmak gibi arayışlara ve hazırlıklara yöneliyor. Bu adımların her biri AKP'nin cemaat ve tarikatlara daha çok ihtiyaç duyduğu, onların da AKP'den her türlü yararlandığı - ekonomik ve siyasi kararlarda etkili olmak, hukuk düzeninin kendi yararlarına dizaynını sağlamak vb. - bir döngüyü hızlandırıyor.

Bu işleyişin sosyal-toplumsal hayattaki karşılığı; falanca tarikat şeyhinin, bilmem hangi cemaat liderinin medeni ve ceza yasalarından muaf, adeta her biri kendi derebeyliğinde mutlak otorite olarak, hiçbir yasa ve kuralla bağlı olmaksızın, kendi ilke ve usullerince varlıklarını sürdürürken, nice çocuk ve kadının hayatını kararttıkları iğrenç bir cinsellik sapkınlığının olağanlaştığı bir yaşam biçimini dayatmaları oluyor.

Eğer AKP içinde, dışında, yanında, arkasında destek, köstek, hangi duruşta olursa olsun, tarikat-cemaatler arasında

bir çelişki, çatışkı varmış gibi görünüyorsa, bu görüntü, biliniz ki, siyasi veya ekonomik bir çıkar rekabetinin gün yüzüne çıkmasıdır.

AKP, kendi geleceğini olduğu gibi ülkenin geleceğini de tarikat ve cemaatlerin dar çıkar ufkuna, keyfi isteklerine, saldırgan, tarih dışı vahşetlerine hapsedmek istiyor. Küçük kız çocuklarıyla evlenmenin meşrulaştırılması, çocuk ve kadınlara taciz ve tecavüzün suç listesinden çıkarılması, evrensel hukuktan uzak, bütün çağdaş gelişme ve düzenlemelerin ihanet damgasıyla itibarsızlaştırıldığı, kadınların açık pazarlarda meta olarak satıldığı karanlık bir çağ, bu yapılarca el oğuşturarak beklenmektedir.

Oysa, insanlık, bu yobaz gerici tarikat-cemaat güruhunun vahşi, saldırgan ve katliamcı bir gelenek olduğunu unutmamıştır. '68 Kanlı Pazardan, Madımak'a, Suruç'tan 10 Ekim Ankara Gar Katliamı'na kadar bütün insanlık ve barış karşıtı eylemlerde bu gerici-yobaz güruhun imzası vardır.

AKP'nin tuttuğu yol yol değildir.

1- <https://www.birgun.net/haber/ulkede-egitim-tarikat-kiskacinda-273226>

2- <https://tr.sputniknews.com/turkiye/202009091042807049-cinsel-istismardan-tutuklanan-ussaki-tarikati-lideri-nurullah-aileyi-sucladi-ban-nikhlamami-tekليف/>

3- İftar Gözaydın, *Diyanet, Türkiye Cumhuriyeti'nde Dinin Tanzimi, İletişim Yn.*, 2016, s.50

4- <https://www.dw.com/tr/t%C3%BCrkiyede-%C5%9Firkettele%C5%9Fen-tarikat-ve-cemaatler/a-49885320>

5- <https://haber.sol.org.tr/toplum/turkiyeyi-akp-e-liyle-kusatan-karanlik-ag-naksibendi-iktidari-203910>

TARİKAT VE CEMAAT ELİYLE KARARTILAN HAYATLAR:

İstismarı aklama, dayak, zorla çocuk yaşta evlendirme...

Zahide KİPER
Esenyalı / İstanbul

Bazı coğrafyalar maalesef kadınlar ve kız çocukları için çile ve tutsaklık anlamına gelen bir yaşamı işaret ediyor. Bizim ülkemiz de özellikle son yıllarda artan kadın cinayetleri, çocuk istismarları açısından bu durumdan azade değil. “Bir kereden bir şey olmaz” anlayışı, “en az üç çocuk” isteyip rızasının sorulmadığı bir ülkede bu kadar cinayetin, istismarın olmasını da hayretle karşılayacak kadar saf değiliz.

‘TARİKAT ŞEYHİ KIZIMI İSTİSMAR EDEN ERKEĞİ AFFETMEMİZİ İSTEDİ’

Derneğe neredeyse her gün istismara ve şiddete uğramış çocuklar ve kadınlar ulaşıyor. Sizlerle bize ulaşan iki vakayı paylaşmak istiyorum. Dernek üyemiz aracılığıyla bize ulaşan Sevda'nın kızının yaşadıkları da bu vakalardan sadece biri... Sevda'nın kızı, dokuz yaşındayken aynı evde yaşadıkları 30 yaşındaki en küçük amcasının cinsel istismarına uğramış. Sevda, “Benim iki çocuğum var. Bu olay ortaya çıkmadan önce kayınla-rım ile birlikte oturuyorduk” diyor. Çocuğu defalarca istismar eden bu erkek, özellikle Sevda'nın ısrarlı çabaları sonucu 16 yıla mahkum olmuş.

Sevda'nın anlattıkları bu coğrafyanın bilindik gerici yüzlerinden biri olan tarikatlar ve cemaatlerin istismar olayında sergilediği tutumun aileyi nasıl etkilediğini gözler önüne seriyor.

Sevda, “Pandemi döneminde başka bir suçtan cezaevinde olan büyük kaynımın dışarı çıkacağını öğrendik. Eski eşim ağabeyini eve getireceğini söyledi. Ben bu istismara seyirci kalan ve kardeşini destekleyen büyük kaynımın eve gelmesini istemediğimi söyledim. Bunun ardından eşim ile sorunlar yaşamaya başladım” diyor.

Hapisten izinli çıkan büyük kaynının daha önce üyesi olduğu tarikatın dergâhında kalmaya başladığını, eşinin dergâhta kalan ağabeyini ziyaret ettiğini ve tarikat şeyhi ile kızlarının istis-

Esenyalı'dan iki kız çocuğunun yaşadığı örnek tarikat eliyle çocukların hayatlarının nasıl da karartıldığını ortaya koyuyor. Şeyh, çocuğu istismara uğrayan babaya istismarcıyı affetmesini söylüyor:

mar meselesini konuştuğunu söylüyor. “Eşim, kızımın yaşadıklarını şeyhe anlatıyor. Küçük kardeşinden şikayetçi olduğumuz için hapiste olduğunu söylüyor ve ‘Acaba iyi mi, kötü mü ettik’ diye soruyor. Şeyh de “Bu yapılan doğru değil tabii ama senin yaptığın da doğru değil. Bunun cezasını kul veremez. Sen ona hapiste bak, yoksa Allah hesabını senden sorar. Şikayetini de geri al” diyor. Eşim, şeyhle arasında geçen bu konuşmayı bana anlattı, ben de şikayetimden asla vazgeçmeyeceğimi eğer o vazgeçerse de boşanacağımı söyledim” diyor.

Bu konuşmadan sonra fiziksel, psikolojik ve ekonomik şiddete maruz kalan Sevda, eşinin eve para getirmedeğini, istismarcı kardeşine para yardımını ve alışveriş yaptığını anlatıyor. Hatta eşi kredi borcu olan evlerini de satın bir kısmını kardeşine vereceğini söylemiş. Dernek üyeleri olarak Sevda ve çocuklarıyla dayanışma gösterdik. Sevda, eşinden boşandı çocuklarıyla ayakta durmaya çalışıyor şimdi.

EL BİRLİĞİ İLE BİR ÇOCUĞUN HAYATINI KARARTTILAR

Bir dernek üyemiz üzerinden bize ulaşan ikinci olay da başka bir cemaatin yurdunda gerçekleşiyor. Ayşe, kapı komşusunun 12 yaşındaki kızını okuldan alıp bir cemaat yurduna verdiğini söylüyor. “Aile kız çocuğuna 6-7 yaşlarında iken türban taktı. Çocuk 12 yaşına geldiğinde de zorla tarikat yurduna verdiler. Çocuğu orada çarşafa soktular. Her hafta sonu eve geldiğinde annesine, ‘Ben oraya dönersem kendimi öldürürüm, erkek öğretmenler beni dövüyor’ dediği halde annesi oraya göndermeye devam etti” diyor. Ayşe, “Çocuk bana bir gün, okulda yaşadığı bir olayı anlattı. Kız arkadaşlarıyla adet üzerine konuştukları sırada bunu duyan erkek hocanın ‘Edepsizler, böyle konuşulmaz’ dediğini ve sopa ile sırtına vurduğunu söyledi. Çocuk 15 yaşına geldiğinde de oradaki bir öğretmeninin yakını ile anne babasının rızası ile zorla evlendirildi” diyor.

Kız çocuğunun evlendiği günden itibaren eşinin ve ailesinin psikolojik ve fiziksel şiddetine maruz kaldığını anlatıyor: “Şiddete üç yıl dayanıyor, fakat bir gün kolundaki bir tane bileziğini yol masrafı yaparak başka bir ile kaçıyor. Orada bir iki gün parkta yatıyor, sonra bir restoranda bulaşık yıkama işi buluyor. İlk zamanlar orada uyuyor. İş yeri sahibi garsonluk yapabileceğini, böylece daha fazla kazanabileceğini söylüyor, ona destek oluyor. Ev tutuyor, okuması için teşvik edip açık öğretime yazdırıyor. Kendini toparladıktan bir süre sonra ailesinin yanına geldi. Kız kardeşinin de benzer bir akıbete uğrayacağından endişe ederek onu yanına alacağını, onu okutacağını ailesine söyledi” diyerek paylaşıyor tanık olduklarını Ayşe.

EL ELE VEREREK BU DUVARLARI YIKALIM!

Sizlerle paylaştığımız bu iki örneğin dışında başka istismar olaylarına da şahit oluyoruz. Özellikle yoksul ailelerin çocuklarının başına gelen bu olayların benzerlerinin başka cemaat yurtlarında da yaşandığını biliyoruz. Aladağ'da bir cemaatin yurdunda çıkan yangında ölen güzelim çocukları ve ailelerini, en son sığır sultanın bile duyduğu 12 yaşındaki kıızı istismar eden dedesi yaındaki tarikat liderini düşünüyorum. Bu şeyhlerden biri istismarcı, diğeri de istismar suçlusunun hapiste olmamasını savunuyor. İktidara yakın olan bir gazetenin - sözde- yazarı da benzer cümleler kuruyor. Üniversitelere atıfta bulunarak gönüllü birliktelikleri ahlaksızlık olarak tanımlıyor. Kamuoyunun tarikatlar kapatılsın haykırışlarına “Biz şu ahlaksızlığa rağmen üniversiteler kapatılsın diyor muyuz?” diyerek karşılık veriyor. Ülkede tecavüz ya da kadın cinayeti olunca kadının ne giydiğine, yaşam tarzına laf eden bu grup çocukların, kadınların geleceğini karartmak için el birliği ile uğraş veriyor.

Kadınların coğrafyalarının kader olmaktan çıkması gereken bu süreci daha fazla mücadele daha fazla dayanışma ile yeneceğimize inanıyorum. İnsan olmanın hukuku ile el ele verdiğimizde yıkamayacağımız duvar, aşamayacağımız engel yok. Birbirimizi kuşatarak çocuklarımıza daha güzel günler bırakmak ellerimizde.

Yurtta yetişen Lale'yi ölüme mahkûm eden bir düzen!

Çağla BEKTAŞ
Esenyalı Kadın Dayanışma
Derneği

Aleyna Çakır cinayeti, Müge Anlı'nın programının ardından katilin annesinin intiharı ile yeniden gündem oldu. Yurt müdürü olan Gülay Uygun'un şüpheli ölümünden sonra yurtlarda yetişen ve sosyal hizmetlerde görev alan kadınlardan iddialar akıllarda soru işaretleri oluşturdu. Bu sorulardan biri de; yurtlarda ve benzeri kurumlarda yetişen kadınların kaderleri nasıl bu kadar birbirine benzer olabilir? Tesadüf mü, yoksa ortak bir sorunun sonucu muydu?

LALE'NİN VE ALEYNA'NIN ORTAK HİKAYESİ

Yakın bir tarihte boşandığı erkek tarafından intihar süsü verilerek öldürülen Lale Bayram'ın hikayesi de farklı değil.

Lale henüz 15 yaşındayken yurtla tanıştı. 18 yaşına kadar sürekli yurttan kaçan Lale sonunda tanıştığı bir erkek tarafından uyuşturucu madde bağımlısı haline getirildi. Bir çocuk neden sürekli yurttan kaçır, sonra da böyle bir duruma sürüklenebilirdi? Belki de

onu mutsuz eden şeyler vardı orada...

Lale 18 yaşını doldurunca yurtla bağına kopardı. İmam nikahla evlendiği erkek tarafından defalarca şiddete maruz kaldı. Bu sonu gelmez şiddete dayanamayıp çaresizlikten tek çözüm yolu olarak gördüğü başka bir adamlı tekrardan imam nikahıyla yaşamaya başlayan Lale'nin peşini şiddet bu birliktelikte de bırakmadı. Birlikte yaşa-

dığı erkek kendisini fuhşa zorlayınca bir kez daha kaçmak zorunda kaldı. Son evliliğinde yine evli olduğu erkek tarafından ağır şiddet ve hakarete maruz kalmıştı. Bu evliliğinden ise bir çocuğu olan Lale evli olduğu erkeğin çocuğundan kendisinden olmadığını iddia etmesi ve DNA testi istemesiyle boşanma kararı aldı. Gördüğü şiddete karşı da uzaklaştırma kararı çıkartıp

adres değişikliği yaptı.

Lale'yle yollarımız bu süreçte keşişti, yakınımızda olan bir eve taşındı. Boşanmanın ardından büyük yoksulluk yaşayan Lale oğluyla beraber çoğu zaman açlığa mahkûm olmuştu. Lale, kadın dayanışmasının verdiği güç ile bu sürecin üstesinden zor da olsa bir şekilde geldi, kimi zaman çamaşırlarını biri yıkarken kimi zaman sa yemeğini başka bir evde yiyebildi. Bu süreçte boşanmak istediği erkeğin şantajlarına maruz kalan Lale, ölümüne ve çocuğuyla tehdit ediliyordu. Tehdit eden erkek Lale'nin adresini öğrenince kaçıp ailesinin yakınında bir yere gitmek zorunda kalmıştı. Uzaklaştırma kararı bittikten çok kısa bir süre sonra ise Lale'nin katledildiği haberini aldık. Ve oğlu da annesinin ölümünden sonra yurda gönderilen çocuklardan biri oldu.

Lale gibi Aleyna gibi yaşamları birbirine benzeyen kadınların sayısı oldukça fazla. Kadınları bu yaşama iten şeyler, bu tür kurumlarda yaşanan ihmallerin ve zor koşulların göstergesi; yurtlardaki çocukları güçlendirmeyen, hayata katılımını, kendi ayakları üzerinde duracak biçimde imkanlar sağlamayan bu kurumlar, bu kadınların çocuklarının da aynı kadere mahkûm olmasına sebep oluyor.

Fotoğraf: Freepik

Yurtlar gerçeği: Devletin çocuk bakımının dönüşümü

Av. Songül BEYDİLLİ
SHÇEK eski avukatı

Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeye göre, 18 yaşına kadar herkes çocuk sayılır. Çocukların her türlü ihmal ve istismardan korunması devletin yükümlülüğüdür. Türkiye'de devletin bu görevini uygulamasında koordinatör kuruluş olarak, önce SHÇEK Genel Müdürlüğü belirlenmiş, kurumun kapatılması ile bu görev, Aile Sosyal Hizmetler Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına verilmiştir.

Yurt ve yuvalar toplu bakım kuruluşlarıdır. Daha önce, özel bir örgütlenmeye sahip olan ve ayrı bir kurum olan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunun vermiş olduğu hizmetler; AKP döneminde çıkarılan yasalarla Aile Bakanlığına bağlanmış ve bakanlığın bir birimi olan Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğüne devredilmiştir. Son yıllarda, sevgi evleri adı altında, kurum dışında mahaller-

de bulunan belli sayıda çocuk ile kurum görevlisinin bulunduğu yerlerde kalan çocuklar bulunmaktadır.

İLAHİYATÇILAR GÖREVE GETİRİLDİ

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı kurum ve kuruluşlardaki görevlendirmelerde; sosyal hizmetler ve çocuklara yönelik uzmanlık alanlarında özel eğitim görmüş olan sosyal hizmet uzmanları, psikolog, pedagoglar yönetim mekanizmalarından uzaklaştırılmıştır. Diyanet İşleri Başkanlığında görevli ilahiyat mezunlarından, önce Milli Eğitim Bakanlığına öğretmen kadrosu atanma ve ardından Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve çocuk hizmetleri veren birim ve kuruluşlara geçiş rutin bir uygulama haline almış ve yöneticilerin ağırlığı bu kişilerden oluşmaya başlamıştır. Alanla ilgili eğitim ve uzmanlığı bulunmayan yöneticilerin sayısının artması ile birlikte; yuva ve yurtlarda

kalan çocuk sayısına yetecek sayıda sosyal hizmet uzmanı, psikolog, pedagog ve diğer personelin bulunmaması; güvencesiz-geçici personel çalıştırılması, çocukların bakım ve eğitiminde sorunlara neden olmaktadır. Kuruluşlar dışında ve mahalle aralarında bulunan sevgi evlerinin denetiminde de eksiklikler yaşanmaktadır.

ÇOCUKLARIN GELECEĞİ

Kuruluşlarda kalan çocuklar, diğer çocuklarla aynı okullara gitmekte ve çoğu zaman dışlanmaktadır. Diğer yandan, verilen hizmet, çocukları hayata hazırlamakta-deneyim kazandırmakta yetersiz kalmaktadır. O güne kadar ihtiyaçları kurumca karşılanan; ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir gelir-iş olanağı yaratma becerisine sahip olmayan; kendisini toplumdan dışlanmış olarak hisseden, geçmiş yaşantısındaki ihmal ve istismar nedeniyle travma yaşamış olan; yakın ilgi ve sevgi-şefkate aç olan çocuklar; 18 yaşını doldurduğunda kurumla ilişkisi kesilerek, bir anda toplumun içine

atılmaktadır. Hal böyle olunca, yaşama tutunmayı beceremeyen; ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir gelir-iş olanağı yaratamayanlar; ilgi-sevgi-bir çevreye ait olma ihtiyacını istismar eden kişi ve örgütlenmelerin ağına düşmekte ve istismar edilmeye devam etmektedirler.

Tüm bu sorunların en aza indirilmesi için; çocuk hizmetleri ayrı bir kurum olarak örgütlenmelidir. Atama ve görevlendirmelerde liyakate uyulmalı, yönetim birimlerinde, alanda uzman olan meslek mensupları yer almalı, uzman personel ve diğer personel eksikliği güvenceli personel ile acilen giderilmelidir. Kuruluşlar, alanda uzman meslek örgütlerinin denetimine açılmalıdır. Bilimsel yaklaşımlara öncelik verilerek, çocukların toplumsallaşma ve yaşam becerilerini artırmayı hedefleyen bir hizmet modeli belirlenerek, koşullar yeniden düzenlenmelidir.

* Yazının tamamını ekmekvegul.net adresinden okuyabilirsiniz.

Ankara Katliamı duruşmalarında 14 aylık bebeğiyle adalet arayan Nabile

Elif Ekin SALTİK

10 Ekim 2015'te Ankara Garı önünde barış ve demokrasi talebini haykıracak yüzlerce insan Türkiye'nin en kanlı katliamlarından birini yaşadı. Dava sürecinde ortaya çıkanlar ise katliamın adeta göz göre göre geldiğini gösterdi. 103 kişinin hayatını kaybettiği, yüzlerce insanın yaralandığı katliamın üzerinden tam 5 yıl geçti. 5 yıl 60 ay olarak da düşünebiliriz, 720 hafta da, 1825 gün de... Ölen 103 canın acısı hâlâ taptazeyken, katliamda yakınlarını yitiren ailelerin adalet arayışı ise geçen 5 yıla rağmen sürüyor.

Katliamı yaşayan biri olarak yaşananları tekrar hatırlamak, hatırlatmak çok zor benim için. Ancak bu kanlı katliamı unutturmamanın ve tüm sorumluların hesap vermesini sağlamanın da başka bir sorumluluğu var.

Barış ve demokrasi talebiyle yola çıkanların hedef alındığı bu katliamda yaşamını yitirenlerden biri de 7 çocuk babası Vahdettin Özgan'dı. En küçük çocuğu Serhat 14 aylık babası katliamda yaşamını yitirdiğinde. Nabile, adalet mücadelesinde 5 yıl boyunca her duruşmaya yanında götürdü babasız büyüttüğü oğlu Ser-

hat'ı. Onun deyimiyle Serhat 10 Ekim davasının görüldüğü Ankara 4. Ağır Ceza Mahkemesinin gülü.

Eşinin ölümü çok zor bir yaşamı da beraberinde getirmiş Nabile için. Eşinin öldüğüne hiç inanmak istememiş. "Oturdüğüm yerde onu görürdüm. Sanki hep geri gelecekmiş gibi bekledim, geceleri kalkıp kapının önünde oturuyordum onu bekliyordum, dışarıda sadece farelerin çır çır sesi... Ha gelecek ha gelecek... Hep bir bekleyiş içindeydim hâlâ da gözüm sokaklarda, sanki bir yerden çıkıp gelecekmiş gibi hissediyorum" diye anlatıyor Nabile bekleyişini. "Keşke bir kolu, bir gözü, bir bacağı kalmasaydı ama yaşasaydı, nefes alsaydı" derken yaşadıklarının ne kadar zor olduğunu, zamanın onlar için ne kadar zor geçtiğini söylüyor aslında sesinin titreyişi. "Bu dört duvar arasında yaşadıklarımı ben bilirim, en küçük oğlum Serhat uykularından ağlayarak uyanıyor ağabeyine sarılıyor, 'Ne olur babamı bir kere göreyim, babam mezardan çıksın ona sarılayım, 'Baba' diyeyim diyor küçücük çocuk. Daha bir hafta önce bunu söyledi. Hep babasını beklediğini söylüyor" diyor.

'ÇOCUĞUMU MAHKEMELERDE BÜYÜTTÜM'

Verdikleri adalet mücadelesi de çok önemli

'GİT SANA BARIŞÇILAR BAKSIN'

AİLECEK yaşadıkları ekonomik sıkıntılar nedeniyle merdiven silmeye gittiğini, ancak çocuklarının kimselere bırakmadığından devam edemediğini, düzenli bir yerde çalışmadığını ifade ediyor Nabile. "Büyük çocuklarım sağ olsun büyüdüler, çalıştılar, baktılar bize" diyen Nabile başından geçen bir olayı da anlatıyor: "Bir kış doğal gazı açmadım, paramız yoktu doğal gazı ödeyecek durumda değildik. Soba yakmak istedim ve kömür yardımı için Ümraniye Kaymakamlığına gittim. Kaymakamlık çalışanı önce bana eşimin nerede öldüğünü sordu. Ankara'da dedi. 15 Temmuz darbe girişiminde mi öldü" diye sordu bu sefer. 10 Ekim'de hayatını kaybettiği söylediğimde elindeki belgeyi gözümün içine baka baka yırtarak 'O zaman git sana barışçılar yardım etsin' dedi ve yardım talebimi işlemi almadı."

'ANNEN DİMDİK DURUR, BENİ ARATMAZ SİZE'

MİTINGE küçük kıızıyla birlikte aslında kendinin gideceğini anlatıyor Nabile: "Eşim bir gün geldi eve düşünceli. 'Sana bir şey söyleyeceğim ama korkuyorum' dedi. 'Ben senin hakkını aldım, mitinge ben gideceğim. Birkaç tane arkadaş sen gitmezsen biz de gelmiyoruz dediler ben de mecbur kaldım, o yüzden ben gideceğim' dedi. Sonra oğlum araya girdi 'Baba annem hazırlanmıştı, sen annemin hakkını yiyorsun' dedi. Ben ise 'Ben tek gideceğim, babam yanında 3-4 kişiyi birlikte götürerek birlikte haykıracaklar, barış isteyecekler' dedim. Kimse onun gitmemesini bahane yapmasını istemedim. Razi oldum onun gitmesine. Akşam yola çıkmak için hazırlanırken oğlum yine 'Baba annemi de götür, küçük kardeşime ben bakarım, kız kardeşim gelsin sadece yanınızda, annem de gelmeyi çok istiyordu' dedi. Eşim 10 dakika düşündü, sonra bağırdı 'Ya onun başına bir şey gelirse, ya bir şey olursa ben ne yaparım, nasıl yaşarım' diye. Oğlum da 'Peki ya sana bir şey olursa annem nasıl yaşar' dediğinde 'Annen dimdik durur, kapınız açık kalır, beni aratmaz size' dedi.

Nabile için. Aileler olarak haklarını aradıklarını anlatıyor: "Katliamın hesabını sormak istedik, düşmana bırakamazdık. 5 yıl boyunca bütün duruşmalara katılmaya çalıştım, sadece 2 duruşmaya katılamadım. Giderken çok zorluk da yaşadım. Her gidişimde Serhat'ı da götürüyordum, 500 lira yetmiyordu. Başkalarından borç edip gidiyordum duruşmalara. Diğer duruşma gelene kadar o borcumu bile ödeyemiyordum. Maddi manevi ağırlığını yaşadık. Oraya gelen bütün aileler yoksul, kendi hallerindeydi. Herkes ancak kendine yetebiliyordu. Çocuğumu mahkemelerde büyüttüm, millet yemek yemeye giderdi ben Serhat'ı mahkeme salonunda ayaklarımda salları uyuturdum, su içmeye giderlerdi ben bezini değiştirdim. Hiç kimse 'Senin bu kadar çocuğun var, bu minicik çocukla nasıl çıkıp geliyorsun ne ile yapıyorsun' demedi. Dışarıdan sadece simit alıp yiyordum kimi zaman. Kimse bunları görmedi, sormadı.

Duruşmalardan döndükten sonra bir ay kendime gelemiyordum, defalarca duruşmalarda bayıldım. Onlar yaptıklarını soğukkanlı anlatırken ben yaşananlara dayanamıyordum. Onlar gözümüzün önünde bildiklerimizi, duyduklarımızı gördüklerimizi inkar ediyorlardı. Duruşmalardan döndükten sonra bazen haftalarca çocuklarım hiçbir şey sormuyorlardı bana."

'HEPİMİZ EŞİT DEĞİL MİYİZ, NEDEN BU AYRIMCILIK?'

"Tek dilediğim adalet yerini bulsun, onlar çıksın desinler 'Ben yaptım, biz yaptık'. Saklanmasınlar, ben nasıl oraya gidiyorum onlar da o cesareti bulup gelsinler tüm sorumlular o cesareti bulup o mahkemeye gelsin. Hakkımı istiyorum ben, bir şey istemiyorum ki. Hepimiz bu bayrağın altında yaşıyoruz hepimiz eşit değil miyiz? Kürt denildiği zaman kara sular iniyor başlarından. Neden, bizim ne günahımız var? Bayrağın üzerinde senin ne kadar kanın varsa benim de o kadar kanım var. Neden bu ayrımcılık yapılıyor peki, neden öldürülüyoruz biz? Bunun nedenini istiyorum. Her gittiğim yerde azarlanan oluyorum. Ben de özgür olmak istiyorum, çocuklarımın özgürlüğünü istiyorum. Ben de insanca yaşamak istiyorum."

Hayatta kalma mücadelesi

Adile DOĞAN
Esenyalı Kadın Dayanışma
Derneği Başkanı

“ Mart ayında başlayan ve bir türlü bitmek bilmeyen korona salgını sevdiğimiz hasta etmeye devam ediyor. Her gün bir yakınımdan haber alır duruma geldik. Kaybettiğimiz yakınlarımız da oldu cenazelerine bile gidemedik. Bir gün böyle bir şey olacağını söyleselerdi herhalde kimse inanmazdı. Ama bu yaşadıklarımız gerçek. Sevdiğimizimizi kaybediyoruz ama son yolculuğuna bile gidemiyoruz. Bunları yazarken bile insanın içi ürperiyor. Bütün insanları bu kadar derinden etkileyecek olan bu öldürücü virüse karşı alınan önlemlere bakınca biz emekçilerin hayatlarının ne kadar değersiz olduğunu görüyor ve güceniyoruz” diyor bir fabrikada çalışan Derya. Bu yazıma onun sözleriyle başlamak istedim. Çünkü virüsle mücadele ederken, hem iki yakını kaybetmenin ağırlığını hem de geçim derdinin zorluğunu yaşayan Derya gücenmekte çok haklı. “Bu bir hayatta kalma savaşı bizim için. Her yarayı sineye çekiyorsun ama çocuklara yokluğu anlatmak çok zor” diyor. Bu zor günlerde kısa çalışma ödeneğiyle hem evin kirasını ödemek hem de iki çocuğa tek başına bakmak zorunda kalan Derya “Hiç aklıma gelmezdi bir gün pazar yerinden sebze toplayacağım. Ama alacak para yoksa ne yapacaksın mecbur” diyor.

‘YA İŞ BULACAĞIM YA DA ÇOCUKLARI SOSYAL HİZMETLERE BIRAKACAĞIM’

“İlk olarak açlık sorunu çözmek gerekiyor, belki bir ihtimal korona olmadan eve ulaşabiliriz” diyerek kolları sıvayan kadınlardan biri de Gaye. Pandemi günleri başlamadan hemen önce taşınmış Esenyalı’ya. “İki çocukla ucuz bir yer bulmak için uğraşıyordum, baktım Esenyalı’da evler diğer yerlere göre daha ucuz. Mahalleye geldim yerleştim, iş buldum. İki ay çalıştım, korona ilk başladığında beni işten attılar. O gün bu gündür işsizim. Kira ve faturalar birikti, elimde avucumda ne varsa yasak günlerinde mutfak masraflarına

harcadım. Eski oturduğum semtte birkaç arkadaşına durumumu anlattım. Onlar da beni evlerine temizliğe çağırdılar. Ama iki eve gitmekle bunca yükün altından kalkılmıyor. İnternette evlere iş veren siteleri takip ettim. Sabaha kadar çok ucuz olmasına rağmen boncuk işledim, şişe süsledim, çivi çaktım. Yine de yok yetişemiyorum. Bir iş bulmak zorundayım ya da çocuklarımı sosyal hizmetlere bırakmak zorunda kalacağım” diyor Gaye.

GIRTLAĞA KADAR BORÇ!

Zeliha, yaşadıklarını “Koronalı günler” adını verdiği günlüğüne yazdığını anlatıyor. Zeliha’nın bebeği henüz 9 aylık, bu nedenle çalışmıyor. Eşi bir fabrikada çalışıyor. Kirada oturuyorlar. Malum geçinmenin zaten zor olduğu gerçeğinin üstüne birde pandemi hayatlarını iyice zorlaştırmış. “Hayatımızı işçilere 1100 TL verip gidin evinize diyenler mahvetti. Bebeğimiz dünya-

ŞİDDET SON HIZIYLA DEVAM EDİYOR

HAYATTA kalmak için türlü yol yöntemler bulma mücadelesi verirken kadınlar yaşadıklarına şiddet ekleniyor bir de. Ceylan, “Bu zor günlerde birbirimize destek olalım bak çocuklarımız var, onların geleceği için bir şeyler yapalım dedim, ama eşim kıskanma gerekçesiyle beni ormana götürüp dövdü. Bebeğine bile sahip çıkmıyor. İş maksadıyla gittiği yerlerden uzun süre gelmiyor. Eve para bırakmadığı gibi rahat da vermiyor. Günde 10 defa arayıp taciz ediyor. Şimdi hastalık var, nereye gideyim?” diyor. Evde yiyecek ekmeği yok ama eşi sigortalı olduğu için bir yerlerden zorlayıp alabileceği yardımı da alamıyor.

ya gelince çok masrafımız oldu, kredi çekmek zorunda kaldık. Pandemi-dekredi borcunun üstüne kira ve diğer giderlerin borçları da eklenince evde ne huzur kaldı ne bir şey. Bebeğime bez alamayınca kumaştan bez yaptım, elimde yıkadım. Bulaşık makinesini satın mutfak masrafına harcadık. Eşim ek iş falan baktı, en sonunda bir markette sigortasız çalışmaya başladı, duyulsa ceza yemekten korkuyorduk. Orada korona oldu, eve getirdi banada bulaştırdı. Günlerce yapayalnız, çaresiz kaldık. Çocuğuma bakmaya takatim yoktu. Bu sürede ne bir yardım ne bir destek gördük. Şimdi gırtlığa kadar borç içinde, bozuk psikolojiyle duvarlarabakıyoruz, duvarlar bize bakıyor” diyor Zeliha. Annesinden kalma dikiş makinesini salonun ortaya yerine kurduğunu, eve iki ekmek alabilmek için elinden gelen her şeyi yapmaya çalıştığını söylüyor.

Sizlere, pandemide her anlamda hayatı kadınlara dar edenlere karşı, ha-

yatta kalma mücadelesi verenlerin dilinden dökülen sözcükleri aktardım.

Her şey çok zor, bu sisteme rağmen bir yerden tutmayı becerebilmek deus-talık istiyor. Bir kadın arkadaşımız bu sorunları konuşurken “Çocuğuna sıkı sıkı sarılmak demek hayata sıkı sıkı sarılmaktır” diyor. “Çocuklarımı sosyal hizmetlere bırakmak zorunda kalabilirim” diyen kadın karşı çıkıyor bu söze. “Ben ne hayattan nede çocuklarımdan vazgeçtim. Ama karnını bile doyuramadığım çocuklarım onlara bir ekmek bile bulamadım diye benden hesap sorarlarsa ne yapabilirim ki?” diyor Gaye.

Bunca zorluğa rağmen bir çözüm arayan kadınların bu diyalogu beni etkiledi. Hesap sormak hesap vermek öyle zannedildiği gibi kolay işler değil. Ama bugünleri yaşamamıza neden olan bu sistemi sorgulamaz, hesap sormazsak bu yaşadıklarımızın da son olmayacağı bir gerçek.

PANDEMİDE ÇALIŞAN KADINLARIN PAYINA DÜŞEN: Maaş alamama, işsizlik, sigortasız, yarı ücrete çalışma...

Esengül BAŞARAN
Tuzluca'yı Kadınları
Dayanışma Derneği

Türkiye'de DİSK-AR'ın raporuna göre işsizlik 18 milyona dayanırken, ekonomik kriz ve pandemi dönemi en çok kadınların istihdama katılımını etkiledi. Kadınların erkeklere göre daha fazla dönüşümlü çalıştırılan, yıllık izne çıkartılıp, kısa çalışma ödeneği ile çalıştırılan taraf olduğu sendikaların raporlarına da yansdı. Bu sayıların gerçekliğini mahallemiz Tuzluca'yır'da görmek mümkün. Çok sayıda kadın bu dönemde işini kaybetti ya da izne çıkartıldı. Derneğimize pandemi öncesine oranla çok daha fazla kadın yardım talebiyle geliyor. Derdini, sorununu, eve ekmek alabilmek için ne mücadeleler verdiğini anlatıyor. İşte birkaç örnek...

'TAZMİNATIM VERİLMEYEN İŞTEN ÇIKARTILDIM'

Canan koronanın başında çalıştığı yerde yüzden fazla işçinin işten çıkarıldığını, işten çıkarmalar yasaklanınca İş Yasası'nın 25. maddesine dayanarak (Ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan haller sergilediği gerekçesiyle iş akdinin feshe-dilmesi) işten

atıldığını ve tazminat bile alamadığını söylüyor. "Evime yeni taşınmıştım. Eşya almıştım, başka alacaklarım vardı. Ameliyat olmuştum, ayağımın acısı ayrı bir dertti benim için. Ne yapabileceğimi düşündüm. Daha önce yaptığım anket işini yapmaya başladım. Yanında ek işler yaptım, ürün sattım, sigara sardım. Hiçbir şekilde gocunmam, yapabileceğim başka şeyler varsa onları da yaparım. Gerçekten bu pandemi süreci işçiler için çok kötü oldu. Çok kişi işsiz kaldı."

Ebru 45 yaşında, evli, tek çocuk annesi bir kadın. 18 sene bir hukuk bürosunda asgari ücretle çalışmış. 18 yılın sonunda işten ayrılan, 2 yıl işsiz kalan Ebru, "6 aylığına bir dernekte çalışmaya başladım. Sigortasız ve asgari ücretin yarısına çalışmanın zararını o zaman daha iyi anladım" diye anlatıyor içinde bulunduğu durumu.

'ÖĞRETMENİM, 8 AYDIR MAŞ ALAMIYORUM'

Öğretmen olan Hülya yaşadıklarını şöyle anlatıyor: "Biz 3 arkadaş bir evde kalıyoruz. Canan pandemi dolayısıyla işten çıkartıldı. Ben özel okulda öğretmenim ve 8 aydır maş alamıyorum. Herhangi bir destek de alamadık bu süreçte.

Dışardan bakıldığında öğretmenin ve mesleğin var. Ama bir ekmek alamadığım zamanı yaşıyorum. Utanmadan bulaşıkçılık bile yapmak için başvuruda bulunsam da diplomamı gören 'yarın okul açılır bizi bırakırsın' diye iş vermiyor. Ne muhtar kapımızı çaldı ne de konu komşu.

Tam 2 hafta makarna haşlayıp yedik. Kırımızı borçla ödedik geçen ay. Bu ay ne olur bilmiyorum. Özel dersin saatini 20 liraya vermeye başladım. Günlerce iş arayıp bulamamak, kilometrelerce yürümek, susayıp su bile alamamak, iş ararken tacize maruz kalmak... Yeter artık, duysun sesimizi birileri."

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

ÇAMAŞIR YIKAMA ATÖLYESİNDEN NOTLAR: İşyeri kapanırsa kışın sonunu görmek zor!

Cavidan NİZAMOĞLU
Dikmen/Ankara

Dikmen semti çalışan sayısının 10 kişiyi geçmediği atölyelerin bulunduğu kıpır kıpır ve biraz da büyüğe bir semt. Buradaki küçük atölyelerden biri olan çamaşır yıkama atölyesinde patron arabasıyla lokantalardan, pansiyonlardan, otellerden yıkanacak örtü, perde gibi şeyler topluyor, kadınlar ise yıkayıp, ütölüyor, paketliyorlar. İşlerin yarı yarıya düştüğünü, normal zamanda böyle duracak vakitlerinin olmadığını anlatarak başlıyorlar işçi kadınlar söze.

'BİR EVDE 10 KİŞİ YAŞIYORUZ, GEÇİNEMİYORUZ'

Zekiye, atölyede 4 kadın çalıştıklarını söylüyor. Çalışanlardan biri patronun eşi, diğer iki kadın ise Afganistan göçmeni. Göçmen olan kadınlardan biri evli, diğeri bekar genç bir kadın.

Göçmen kadınlardan Gül henüz 17 yaşında, durumunu şöyle özetliyor: "Ben Ulus'tan geliyorum buraya. Ailem 10 kişi. Babam hasta. Sadece ben ve ağabeyim çalışıyoruz. İş yerimizin kapanmamasını istiyoruz. Aldığımız ücret zaten yetmiyor. Zor geçiniyoruz. Buraya Afganistan'da Taliban'ın baskısı altında yaşamak istemediğimiz için geldik. Orada da işsizlik çok fazla. Burada iş daha çoktur dedik ama..." Diğer göçmen kadın Türkçeyi az biliyor. Eşi ile iki kişi olmalarına rağmen geçinemediklerini ifade ediyor sadece.

'ÇOCUĞUM HASTA AMA HİÇBİR YARDIM ALAMADIK'

Diğer kadınlar çalışmaya devam ederken, Zekiye ile sohbete devam ediyoruz. Pandemi döneminde yaşadıkları zorlukları şöyle anlatıyor: "Benim iki çocuğum var. Birisinin kronik hastalığı var. İlacına bazen para yetiştiremiyorum. Bazen de bulamıyorum. Glütensiz beslenmesi gerekiyor. Glütensiz yiyecekler çok pahalı. Eşim kadın kuaförü. Dört gündür sıftah dahi yapamadan dükkanı kapatıyor. Pandemi dolayısıyla devletin esnaflara vadettiği yardıma başvurduk, geri dönüş alamadık. Yardım da yapılmadı. Çocuğumun bakımı için de defalarca başvuruma rağmen kimse yardımcı olmadı. Kaymakamlık artık telefonlarım bile cevap vermiyor. İşim olmasaydı üç ay boyunca aç kalırdık." Yardımların belirli kişilere yapıldığını düşünen Zekiye, yardımın açıkça AKP'lilere yapıldığını, dükkan komşularının bütün yardımlardan faydalandığını belirterek kendi dükkanlarının ve evlerinin kira olmasına rağmen bu yardımdan faydalanamadıklarını dile getiriyor. Büyükşehir Belediyesi'ne, İçişleri Bakanlığı, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına yardım için birçok dilekçe yazmış, sesi duyurmak için çok uğraşmış ancak bir geri dönüş alamamış.

Çalıştıkları iş yerinin önümüzdeki ay kapanma ihtimali olduğunu söylüyor kadınlar. İlerleyen süreçte bu noktaya gelip kepenk indirecek daha çok esnafın olacağı, işsizliğin ve geçim sıkıntısının daha da yakıcı hale geleceğini ön görmek mümkün. Durum böyleyken bizi umutsuzluktan, bunalımdan, krizin yükünden kurtaracak tek şey işçi ve emekçi kadınlar olarak yan yana gelip mücadele etmek.

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Ev eşyasını satan, çocuğunu okuldan alıp sanayiye gönderen...

Yasemin ÖZTÜRK - Eren AKTAŞ
Sincan / Ankara

2020 yılının ilk aylarından itibaren hayatın her alanını maddi ve manevi olarak etkileyen pandemi süreci devam ediyor. Bu süreci en yakıcı şekilde yaşayanlar yine kadınlar oluyor. Bir yandan evin ekonomisini idare etmek zorunda kalan kadınlar diğer yandan mart ayından bu yana kapalı olan okullarına gidemeyen çocuklarıyla tüm gün ilgilenmek zorunda kalıyor. Biz de tüm bu süreci Etimesgut İlçesine bağlı Oğuzlar Mahallesi'nde kadınlarla konuştuk.

ÇOCUĞUMU SANAYİYE YOLLAMAK ZORUNDA KALDIM

Şenay ve kız kardeşi ile parkta tanışıp yanlarına oturuyoruz. Şenay "Ben site görevlisi olduğum için bodrum katında kapıcı dairesinde havasız, basık bir evde oturuyorum. Kira, elektrik, su faturası ödemiyorum. Yiyecek masrafımızı bir asgari ücretle karşılamaya çalışıyoruz. Kira ödesem onu da alamam. Ben çocuğumu 16 yaşında sanayiye yollamak zorunda kaldım. Eve eli yüzü kir pas içinde geliyor. Param olsa ben de veririm çocuğumu özel okula okuturum ama yok. 100 lirayla pazara gidiyoruz, 2-3 parça şey alıyoruz. Hayat çok zor. Üzerimizdeki kıyafetleri de sitedekiler veriyor çoğunlukla. Halk ekmeğin fiyatını bile 1 lira yaptılar. Pandemi yardımı dediler ama ben o yardımlardan bir kez bile alamadım. Benim iki çocuğum var. Biri 16 yaşında okulu bırakmak zorunda kaldı, sanayide çalışıyor. Diğeri 5. sınıfa geçti. Derslere EBA üzerinden giriyor ama o da yoğunluktan dolayı sıkıntı çıkarıyor. Sistem çoğu zaman çöküyor. Çocuğu dersin başına zorla oturtuyoruz. Özel okullar bundan pandemiden etkilenmiyor mu? Oradaki çocuklar hasta olmuyor mu? Hastalık sadece devlet okullarında okuyanlara mı geçiyor? Neden önceden devlet okullarında da önlem almıyorlar" diye isyan ediyor.

'ENGELLİ ÇOCUĞUMUN EĞİTİMİ YARIM KALDI'

Yanımızda oturan kız kardeşi ise engelli çocuğunun yaşadığı sıkıntıyı anlatıyor bize: "Benim derdim para değil, benim 5 yaşındaki oğlum engelli. Daha konuşmuyor, hastaneye götürmem gereki-

Fotoğraf: Pixabay

İŞİNİ KAYBEDEN KADIN EVDE REÇEL YAPIP SATMAYA BAŞLADI

MAHALLEDE bir sitenin yöneticisi olan bir kadınla sitede oturan diğer kadınların karşılaştığı sorunlar üzerine sohbet etme imkânı bulduk. Yönetici olduğu için bütün dairelerle ilişkisi olduğunu ve kadınlarla sık sık yüz yüze gelip sıkıntılarını dinleyip çözüm bulmaya çalıştıklarını söyleyen kadın yönetici şöyle anlatıyor: "Kadınların yaşadığı en büyük sıkıntı çocuklarının durumu. Bizim sitede 70'e yakın çocuk var, bütün yaz dönemini site bahçesinde oyun oynayarak geçirdiler. Okul çağındaki çocuklar okuldan kopmuş durumdadır. Şimdi en büyük sıkıntı derslerin başlamasına rağmen çocukları bahçeden koparıp EBA üzerinden verilen eğitime katmaya çalışmak oluyor. Kadınlar çocuklarına ders çalıştıramadıklarını söylüyorlar. Diğer bir sorun; her evde bilgisayar yok,

olsa bile birden çok çocuğu olanlar hangi birine yetiştireceklerini şaşırıyor, telefonda takip etmeye çalışıyorlar. Ekonomik olarak çok yıpratıcı bir süreçti. Sitemizde oturan kadınlardan biri çalıştığı firmada esnek mesai uygulaması olduğu için önce 2020 yılının ardından 2021 yılının yıllık iznini kullanmaya zorlanmış. İzinleri bitince de çalışmadığı gün sayısı maaşından kesilmiş. Bu durumun ev ekonomisinde yarattığı sıkıntıları paylaştı benimle. Karı koca ikisi birden işsiz kalan var pandemiden dolayı, şimdi iş buldular ama 2-3 ay büyük zorluklar çektiler. Bir komşumuz evdeki eşyalarını satıp temel ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmış. İşini kaybeden kadınlardan birisi evinde reçel yapıp satmaya hayatını idame ettirmeye çalışıyor."

yor, götüremiyorum, özel eğitim alması gerekiyor. Eskiden devletin özel eğitim merkezlerine götürüyordum ancak o da artık pandemi nedeniyle haftada 1 saate düştü. Bu çocuk zaten konuşmuyor, davranış bozukluğu var, bunların eğitimi alması lazım. Ben evde bunları karşılayamıyorum. Gözüm sürekli üzerinde, oğlumla ilgilenmekten başka hiçbir işe vakit ayıramıyorum.

Benim eşimin annesi babası yok. Yanımızda çocukla sadece ben ilgileniyorum. Kaymakamlığı aradım, dernekleri

aradım yardım için, sigortamız var diye yardım etmiyorlar.

Bana para vermesinler, çocuğumun gelişimi için gidebileceği bir merkeze yönlendirsinler istiyorum. Sadece eşim çalışıyor asgari ücretle, zaten zar zor geçiniyoruz.

Özel kreşlere bakım evine göndere miyorum. İlçenin aile yaşam merkezi var şu anda açık ama benim çocuğumu almıyorlar engelli olduğu için. Diğer çocuklara zarar verir, başına bir iş gelir diye sorumluluk almıyorlar."

'MEMLEKETTEN GIDA DESTEĞİ GELMESE NE YAPARDIK BİLMEM'

SİTENİN bahçesinde karşılaştığımız Sat'ın eşi sanayide çalışıyor, iki çocuğu var. Çocukların biri liseye yeni başlamış, diğer ortaokulda okuyor: "Çocuklar 2 ay boyunca EBA'ya giremedi. Çünkü evde internet yoktu, evdeki telefonlar yetersiz geldi, bilgisayarımız yoktu. Eşim o süreçte yeni işe girmişti. Gıda fiyatları bir anda uçtu, ekmeğe zam geldi. Biz hem okul konusunda hem de ekonomik anlamda çok zorlandık. Maskeler önce devlet tarafından verilecek dendi sonra iptal edildi, evde kendimiz maske dikmeye başladık. Kolonya fiyatları arttı, onu bile almakta zorluk çektik. Erzak almakta zorlandık ama bizim Tokat'ta kayın pederim var. O bize memleketten gıda yardımı yaptı. O olmasaydı gerçekten çok daha zor durumda kalırdık. Eskiden bu mevsimlerde kış hazırlığı yapardım ama bu sene onu da yapamadım. Dolaba hiçbir şey koyamadım. Kış bizim için çok daha beter olacak."

Kışın vazgeçilmezi konservenin tarihi

Filiz GÜR

Canım konserveciler, bitti mi kışa dair umut kavanozlamalarınız? Karlı kış günlerinde çıkardığınız biberlerle nefis bir yaz kahvaltısının hayali, yaşamaya dair gizli bir dua gibi değil mi? Ah, ama tam turşu zamanı şimdi! Bir avuç tuz ve biraz sirkeyle galiba sadece aşkın turşusunu kuramıyoruz. Mevsimindeki kadar taze ve kütür kütür...

Bu yazdıklarımı tüm karınca kolonisini selamlayan bir ağustos böceğinin şarkısı olarak dinleyin. Çünkü; evet birkaç kavanoz domates yapmasam aforoz edileceğim için onları yapmam da kilerim de dolu değil sizin gibi. Ağustos ayında biraz şarkı biriktirdim ben, diğer mevsimlerde keyfim olmazsa diye...

Konserve, tarihin akışını değiştiren bir teknoloji. Okyanus ötesi topraklara ulaşmakta da, uzun süren savaşları kazanmakta da payı büyük. Yüksek lisans yaparken seminer konularından biri ordu lojistiği idi, şimdi yazımı hazırlarken işime yarayacağına hayal bile edemezdim. Ordunun savaşa gittiği bölgeye ordu mutfağı daha önce ulaşmış, yemeği askerler bölgeye yerleşene kadar hazır ediyor. Ama kabul edersiniz ki, savaş bu, kazan devrilir, ordugâh dağılır, çatışma geniş bölgeye yayılır, asker aç kalırsa ihtimali hep var.

KONSERVECİLİĞİN TARİHİNİ BAŞLATAN NİCOLAS APPERT

Napolyon, henüz Toulon'da kimse-lerin tanımadığı bir topçu komutanı-ken yiyecek ikmalinin savaşta çok önemli olduğunu fark ediyor ve iç kuvvetler komutanlığına getirildiğinde ordunun uzun dayanan yiyecek ih-

tiyacını karşılayan bir teknolojiyi geliştiren kişi için 12 bin altın frank ödül koyuyor. 1795 yılında mucidimiz Nicolas Appert için ciddi bir para bu. Aşçılık yaptığı 1790'da ısıyla konserve etme yöntemini bulmuş Appert. 1804'te bu sistemi fabrikasyon haline getirip, cam kavanozlarda ürünler birkaç ay bekletilip de lezzetli ve bozulmamış olduğu anlaşılınca konserveci-liğin tarihi başlamış oluyor. Ne kadar başarılı olursa olsun, cam konserve kavanozu savaşın askerler için uygun olmadığı malumunuz. Appert teneke kutu deneylerine başladıktan sonra projeyi tamamlamaya ömrü yetmiyor.

Fransız Appert'in tamamlamadığı projeyi, İngiliz Peter Durand 1810'da gerçekleştiriyor ve beyaz teneke kutunun patentini bin sterline bir İngiliz firmasına devrediyor. Özellikle İngiliz Deniz Gücü, konservenin önemini hemen anlamış. Sadece 1818'de firma, deniz kuvvetlerine 24 bin kutu konserve satmış. Bu kutular, çekiç ve kesici alet marifetiyle açılmış, konserve açacağına icadı da çeşitli aşamalarda gerçekleşiyor.

İLK SOĞUK HAVA DEPOSU UNKAPANI'NDA

Bizim tarihimize bakınca soğuk depolamanın şirketlere ihale edildiği dönem dikkatimi çekti.

II. Abdülhamid döneminde bir İngiliz girişimci George Baker, soğuk hava deposu kurmak için hükümete projesini sunup imtiyaz istiyor. Baker'ın şirketi piyasadaki et, balık, peynir, yağ vs. bozulacak yiyecek maddelerinin Galata, Üsküdar, Haydarpaşa

ve Beyoğlu bölgesinde açacakları depolarda saklanması ihale ve imtiyazını otuz yıllığına alıyor. (Dersaadet Soğuk Hava Mahzenleri Osmanlı Anonim Şirketi) İlk depo Unkapanı'nda iki yılda inşa ediliyor; duvarları yalıtılmış, içinden borularla tuzlu su döndürülen altı katlı bir yapı. Sonrasında 1912 yılında çıkan bir yangında bu depo tamamen yıkılsa da yerine pek çok soğuk hava deposu kurulmuş.

Şimdiki hükümetimizin müjdelediği üzere artık her evde bir buzdolabı var. Hatta biraz varlıklı olanlarımız derin dondurucu bile alabiliyorlar. Ben evliliğimin on altıncı yılında no-frost özellikte bir buzdolabına kavuşan ruhu 'fağkir' bir adamla evli olduğum için uzun yıllar bezelye, barbunya gibi taneli sebze muhafazasına da mesafeli yaklaşmış idim. Ama işte ben de bugün anlıyorum ki kırmızı çizgim barbunyaymış. Çünkü dört mevsim aşk, dört mevsim barbunya. Bir popüler şarkının dediği gibi bundan sonra kurusuna sadece meraba meraba. Afiyetle yiyecek sakladıklarınızı, afiyetle paylaşın, afiyetle yaşayın kardeşlerim.

Fotoğraf: DHA

Domatesi, kavanozu, kapağı ateş pahasıyla...

KIŞA yaklaştığımız bu günlerde kışlık hazırlıkları da yavaş yavaş bitmek üzere. Tuzluçayır'da oturan Mehtap, "Kışlık hazırlıklarının tamamını yapamadım. Patlıcan yapabildim sadece. Geriye kalan menemenlik gibi şeyleri ise kayınvalidem ve annem yaptı" diye anlatıyor. "Maddi olarak sıkıntılarımız var. Bu kışlık hazırlıklarında domatesi, kapağı, kavanozu derken her şey çok pahalı oluyor. Aşure ayında aşure malzemesi pahalı, kışlık zamanında domates. Ama zaten sürekli gelen zamlardan hiçbir şey alamaz olduk. Malzemeleri de seyyar satıcı geliyor ondan alıyorum, marketten almıyorum. Kapının önünden sebzeçiden alıyorum. 10 lira fazla verme lüksümüz yok her şeyin hesabını yapıyoruz" diyor. Mehtap pandeminin de kışlık hazırlıklarını etkilediğini belirtiyor:

"Bundan 4-5 ay önce daha sokağa çıkma yasakları devam ediyorken insanlar elindekileri yedi. Evdeki erzak bitince insanlar daha çok yapmak istedikleri bu dönemde." Bu süreçte neler yapılabileceğini konuşuyor. "Devletin gözü kör mü, evine ekmek götürmeyen insanlar var, komşularla yardımlaşıyor devlet görmüyor mu bunları? Devlet

elektriğe, suya, gaza zam yapmasın" cevabını veriyor.

Kışlık hazırlıkları maddi olarak Fatma'yı çok zora sokmuş. "Aynı zamanda çocuk okutuyoruz her şey çok zorluyor. Pandemide çok daha tedbirli davranmak zorunda kaldık; ekstra sirke kullandım, aldığım her şeyi yıkadım. Bir de ayrıca sirkeye para harcadım" diye ekliyor. Fatma Kazakistanlı. Bir karşılaştırma yapıyor Türkiye'yle; "Orada emekliye para veriyorlar ama parası olmayana para veriyorlar, ayrıca gıda yardımı yapıyorlar. Burada hiç bir şey yok."

Tuzluçayır Kadınları Dayanışma Derneği

NEREDE O BALKONLARDAKİ ESKİ KURUTMALIKLAR!

Aslı TÜRKER
Yenimahalle/ANKARA

KÜÇÜK meraklı bir afacanlıkla büyükleri-me ne zaman doğduklarını, ne zaman evlendiklerini sorardım. Onlar da bana ya bağ bozumu ya da harman kalkınca derlerdi. Bağ bozumu mu? Harman kalkınca mı? Yani hangi zaman oluyor? Eylül, ekim, kasım ayları bağ bozumuydu. Bu dönemde üzüm toplandı, bir güzel kaynatılıp pekmez yapılır. İşler güçler biter, kışlık hazırlıklar yapılır ondan sonra düğün yapılmış eskiden. "Neden yazın yapmazdınız?" dediğimde azarı iştir-

dim. Yaz ayında düğün mü olurmuş onca iş gücü dururken... Karınca misali bütün bir yaz kışa hazırlık yapılır.

Eskiden köylerde yaşayan büyüklerimiz taze taze toplarlardı domatesi, biberi, bamyayı. Sıra sıra dilerlerdi ipe. Şehirde yaşayanların da balkonları rengarenk olurdu. Herkes telaşe, birbirlerine sorardı; "Ne kuruttun? Kilosu kaçtan aldın onu bunu..."

Bu sene eşim ve ben artık ailelerden beklemek yerine kendimiz giriştik kurutmaları. Yazın bile çoğu şeyi pahalı yerken kışın fiyatlar daha da artacak düşüncesiyle aslında çok da ucuz olmayan sebzeleri alıp kuruttuk, yani işte hepsinden en

fazla ikişer kilo. Öyle eskisi gibi onar, ellişer kilolarla kurutmaları yapamadık tabii ki. Hayat çok pahalı. Eskiden bolluk vardı diye ucuz olurdu. Hele bir de toplu alırsan daha da indirim olur kışın ekonomisini yazdan kotarırdık. Şimdi tüm kışı atlatmak için kurutmak yapmak değil derdimiz. Arada çıkarıp sofraya koyalım en azından diye yapmaya çalıştığımız birkaç poşet kurutmak.

Şimdi balkonumdan baktığımda çok az komşumun kurutmaları yaptığını görüyorum. Düşünüyorum; acaba kurutmaları fazla olanlar durumu iyi olanlar da, olmayanların iyice fakirleşenler mi?

Devlet yoksulu görmüyor, çocuklar geleceksizliğe mahkûm ediliyor!

Uzaktan eğitim, eğitim hakkının gaspına dönüştü. Milyonlarca çocuk eğitime erişemiyor. Pandemi sürecinin başından bu yana hükümet yüz yüze eğitimin olanaklarını yaratmak için hiçbir çaba sarf etmedi. 6 ayda hastane kurmakla övünen iktidar, yüz yüze eğitim için okulları ve derslikleri ders görebilir hale neden getirmedi? Okul binası inşa etmek, derslik sayısını arttırmak, toplam mevcuda yetecek sayıda öğretmen atamak gibi basit çözümler neden hayata geçirilmedi? Salgın koşullarını, eğitimi tamamen özelleştirmenin fırsatı olarak gördüler. Emekçi çocuklarının yaşamı, gelişimi, geleceği onların umurunda değil!

■ Tüm eğitim kurumları kamuya devredilerek; salgın koşullarına uygun olacak şekilde yüz yüze eğitim gerçekleştirilebilmesi sağlanabilirdi. Ama emekçilerin parasından oluşan kaynaklar, emekçi çocukları için değil patronlar için kullanıldı, özel okullara teşvik verildi.

■ Her eve ücretsiz internet, öğrenci sayısı kadar tablet sağlanmadı. Ama elektrik faturalarına zam yapıldı. Öğrencilerin en temel ihtiyacı haline gelen elektronik eşyalara ek vergi getirildi.

■ Hükümet 2011 yılında; Fatih Projesi ile 2016 yılında 600 bin tablet dağıtacağını deyip sadece 11.881 tablet dağıtmıştı. 2018-2019'da 2 milyon 700 bin dizüstü bilgisayar dağıtacağını söylemişti. Gerçekleştirmedim. Bunun için ayrabileceği bütçeyi özel okulları teşvik etmek için, şirketlere para kazandırmak için kullandı.

■ Her öğrenciyi ve eğitimciyi yaygın ve düzenli test, ücretsiz maske, dezenfektan imkanı sağlamadı. Devlet okullarına temizlik malzemesi parasını veliden alın dedi.

NE İSTİYORUZ?

■ Eğitimdeki fırsat eşitsizliklerini daha da derinleştiren uzaktan eğitimi kalıcı hale getirecek hazırlıklardan vazgeçilmeli, öğrenciler için sağlıklı okul ve barınma koşulları sağlanmalı.

■ Salgın nedeni ile öğrenciler ve veliler hiçbir hak kaybına uğramamalı. Kredi borçları iptal edilmeli ve ihtiyacı olan herkese karşılıksız burs verilmeli. Her öğrenciyi ücretsiz ve sınırsız internet, bilgisayar verilmeli, teknik tüm ekipmanlar ücretsiz olarak sağlanmalı.

■ Her düzeydeki özel eğitim kurumları kamuya devredilmeli; tüm kaynaklar parasız, bilimsel ve laik bir eğitim için kullanılmalı.

Tek bir telefonda, pahalı internet paketleri ile çocuklarının sisteme giriş yapmasını sağlamaya çalışsan... Kendisi çalışırken çocuklarının bakacak kimsesi olmayan, kreşlere para yetiştiremeyen, özel okul ücretlerini ödeyemeyen kadınlar... En temel hak olan eşit, parasız, bilimsel bir eğitim hakkını savunalım!

Fotoğraf: Freepik

BUNA DA EĞİTİM Mİ DENİR?

Seda Serbest / Esenyal: 12. sınıfta okuyan oğlum üniversite sınavına girecek bu yıl. Dil bölümünü seçti ama EBA'da verilen dersler onun branşına ve gireceği sınava yönelik değil. Bu belki de 1 yıla mal olacak. Uzaktan eğitimde sadece ilköğretimde değil lise okuyan çocuklarımız için de hiçbir şekilde verimli olmadı. Hem gerekeni vermeyip hem de sınavlarda çocukların tüm müfredattan sorumlu tutmak adil mi?

Bu sistemde öğretmenlerimizin yükü iki kat arttı. Alt yapı daha titizlikle ve tüm detaylar düşünülerek yapılmalıydı. Şu anki yapılan sadece insanları oyalamak.

Ülkemizde insanların sahip olduğu şeyler eşit değil. Evinde bırakın interneti, tableti, televizyonu insanlar var. Okul çağında birden fazla çocuğu olan veliler var. Bu koşullarda zaten geçinemeyen çocuklarına nasıl imkan sağlayacaklar?

YOKSULUN ÇOCUĞU NE OLURSA OLSUN DİYORLAR

Oya Yiğit / Esenyal: Zorluk yaşayan birçok veliden biri olan çalışma arkadaşım her gün ilkokula giden çocuklarını saat başı arayıp derse girmeleri için uğraşüyor. Çocuklar giremiyor, onlara telefonla tarif ederek sorunu çözmeye çalışıyor. Çocuk yapamıyor, ne-reye nasıl gireceğini çözene kadar ders bitmiş oluyor. Bu stresle çocuk derse, anne işine nasıl adapte olacak? EBA sistemini kullanarak 5 yeğenim var, yeterli ekipman yok. Farklı sınıflara gittikleri için dersleri çıkışıyor

ve bu büyük sorun. Neticede kimin evinde 3 çocuk için bilgisayar var ki? Evinde bilgisayarı olmayan, ekonomik açıdan zorluklar yaşayan dünya kadar ailenin olduğunu, çocukların eğitim alamadığını görüyoruz. Bunu nasıl çözecek hükümet? Çözmeyecekler çünkü o çocukların ne olacağı umurlarında değil. Umurlarında olsaydı zaten önce onları tespit edip o çocuklarımızın da eğitimden geri kalmaması için ellerinden geleni yaparlardı. Maalesef bu durumda şu ortaya çıkıyor: Maddi durumu iyi olan ailelerin çocukları eğitim alınsın, olmayan ailenin çocukları eğitim almınsın. Gerçekten çok yazık.

BAKANA SÖZÜM AÇIK: SİNİFTA KALDINIZ

Yüksel Yıldız / Esenyal: Çalıştığım için ortaokul 2. sınıfta okumaya çalışan kızıma telefonumu verdim, hep sorun yaşıdı: "Anne giremedim... sınıf giremedim... sistem attı... zaten ders bitti... ödevler varmış... bilmiyorum..." Bakanımız kendi dünyasında halktan kopuk başarılı bir iş yaptığını sanıp başlıyor anlatmaya: "Bu bizim için olumlu bir haber. Çok talep var. Altyapı giderek daha da güçlenecek ve bu talebin karşılanması için de her türlü tedbiri alıyoruz." Ben de Sayın bakana soruyorum 6 aydır neredeydiniz? Kaç çocuk okullara kayıtlı, kaç öğrencinin evinde internet, tablet ya da televizyon var? Kaç öğretmen var, alt yapı ne durumda? Bu soruları siz sormuş olsaydınız biz bu sorunları yaşıyor olmazdık. Açık söylüyorum; sınıfta kaldınız.

UZAKTAN EĞİTİMİN UZAĞINDAKİ ÇOCUKLAR

Ankara Sincan'dan eğitim emekçisi

OKULUMUZDA EBA destek noktasının kurulduğu ilk gün nöbet tutarken tanıştığım Zeynep, Antep'ten yeni nakil gelmiş bizim okula. Anne babası ayrılmış babasıyla beraber okulumuzun olduğu mahalleye taşınmışlar. İki kardeşler. Kardeşi 6. sınıfta, babası bir fabrikada işçi.

Evde bilgisayar ve akıllı telefonu olmadığı için canlı derse girmek için okula geliyor. Dersi bitince sohbet ettik Zeynep'le. Bu yıl LGS'ye girecek. Ankara Fen Lisesi'ni istiyor. Kitap okumayı çok seviyor ve dünya klasiklerinden birçoğunu okumuş. Aynı zamanda geldiği okulun voleybol takımındaymış. Felsefeden, sanattan, kitaplardan, hayattan, birçok şeyden konuştuk.

Onunla konuşurken, aynı durumda olan yüzlerce, binlerce, belki de milyonlarca öğrenciyi ve hiç öğrenci bile olmayan çocukları düşündüm. Suriye'de babasını savaşta kaybedip Türkiye'ye gelen, hafta sonu çalışıp annesi ve küçük kardeşine bakan Abdullah'ı, Van'dan babasının şiddetinden kaçıp gelen annesi ve kardeşleriyle Samet'i... Sonra da Millî Eğitim Bakanının her sorun çözülmüş gibi konuşması ve gülüşü geldi gözümün önüne. Boğazım düğümlendi. Bütün çocukların çocukluğunu yaşayabileceği bir dünya için daha yapacağımız çok şey var.

Fotoğraf: N...

EBA ÇÖKTÜ, KAYNAK KİTAP BİN LİRA, HİJYEN PARAYLA...

SINCAN Ertuğrul Gazi Mahallesi'nde yaşayan, bir ilkokulda kantin işleten Nesrin pandeminin başında okulların kapatılmasından beri çalışmıyor. Pandemi sebebiyle aylardır iş bulamayan eşi ise sadece son iki aydır çalışıyor. İki kızı şu an uzaktan eğitim alıyor. Kızlarına aldıkları kaynak kitaplar 1000 lira tutmuş. Buruk bir kahkaha ile "Arkadaş grubumuzda en yaşlı olanımız göreceğini gördü, o gitsin bir bakanlık önünde falan yaksın kendini, belki bir sesimiz duyulur diye şakalaşyoruz" diyor.

Büyük zorluklarla eve iki bilgisayar almış ancak sisteme giremeyince bir anlamı olmamış. Bakanın her sorun çözülmüş gibi konuşması ve gülüşü geldi gözümün önüne. Boğazım düğümlendi. Bütün çocukların çocukluğunu yaşayabileceği bir dünya için daha yapacağımız çok şey var.

sesine hazırlanıyor, tüm öğretmenleri kesin kazanacak gözüyle bakıyorlar ama geriye düştü, artık ders çalışmak bile istemiyor. Nasıl toparlayacağız biz, tüm imkanlarımızı eğitim için kullandık" diyor.

ÖNLEM ALINSA EĞİTİM NORMALLEŞEBİLİRDİ

Anne babası kuaförlük yapan torununa bakan Serpil ise "Anaokuluna kayıt yaptırıldı, bu hafta bir gün gitti, ikinci hafta iki gün. Çok tedirginiz ama çocuğun gelişimi için gitmesi önemli. Anası babası her gün işe gidip geliyorlar, çocuğu eve kapatsak ne olur. Bu yüzden kendi önlemlerimizi alarak gönderdik, küçücük çocuk ne kadarnı anlayacak, uygulayacak belirsiz" derken, eğer yeterli önlem alınsa eğitimin de hızla normalleşebileceğini söylüyor.

EV İŞLERİ, ÇOCUĞUN ÖDEVLERİ HEPSİ ANNEDE

Kızı bu yıl birinci sınıfa başlayan bir kadın, "Veliler kendi aralarında para toplayarak dezenfektan, maske vb. malzemeler alıyorlar sınıflar için. Bunları zaten kurumların yapması lazım, güya parasız eğitim işte. Biz de mecbur hissediyoruz, çocuklarımızın sağlığı sonuçta. Neden gönderdin okula diye soranlar oluyor ama zaten eşim vakaların her geçen gün arttığı büyük bir fabrikadan çıkıp eve geliyor. Bizim evde risk hep var" diyor. Pandeminin başında çalıştığını, o zaman işsiz olan eşinin kızlarına baktığını söyleyen kadın, eşi iş bulunca kızlarını başka bir şehirde yaşayan annelerine bıraktıklarını, okulların açılmasıyla da geri aldıklarını söylüyor. Ancak okulların yanı sıra yüz yüze yan uzaktan açılmasıyla kendisi işinden ayrılmak zorunda kalmış, bunun maddi ve manevi yükünün büyük olduğunu anlatıyor.

"Ev işleri, çocuğun ödevleri, uzaktan eğitimle biz kadınlar iki kat sorumluluk aldık. Öğretmen değil ama ödevlerini biz yaptırıyoruz. Uzaktan eğitim saatlerinde çocukların yanında oturup sürekli kontrol etmemizi istedi öğretmen. Çocuğu okula götür, öğlen geri getir, yemeğini yedir, öğleden sonra uzaktan eğitimine katıl, sonrasında ödevini yaptır, bitince de akşam yemeği hazırlı" cümleleriyle bir kadın olarak taşıdığı yüklerin yorgunluğunu dile getiriyor.

Zeynep ERDEM - Sema ÖZDAL
Sincan / Ankara

Fotoğraf: DHA

ÇOCUKLARIN EĞİTİMİ İÇİN GÖÇ ETTİK, DAHA KÖTÜYE GELDİK!

Meryem KAYA Kocaeli Ekmek ve Güç Kadın Dayanışma Derneği

KOCAELİ'nin Körfez ilçesinin Yavuz Selim Mahallesi'nde evine konuk olduğum Kıymet'in üç çocuğu var. Kıymet ve eşi, çocuklarının daha iyi bir yaşam sürmesi için birkaç yıl önce Ağrı'dan Kocaeli'ye gelmiş. Ancak umdukları gibi olmamış hiçbir şey. Eşi pan-

demii yüzünden daha yeni iş bulabilmiş. Kıymet "Çocukların salgın başladığından beri hiç eğitim almadı. Çünkü ne bilgisayarı ne de tabletimiz ne de internetimiz var" diyor. Sadece eşinin cep telefonunda internet paketi olduğunu söyleyen Kıymet "Eve bağlatmaya gücümüz yok. Çocuklar da onun vardiya saatine göre telefonu kullanıp EBA'ya giriyor. Giriyor da hangi biri girecek? Hadi diyelim biri girdi, o kadar süre ders dinleyince

paket de bitiyor" diye ifade ediyor. Tablet ve bilgisayarların en az 2 bin liradan başladığını belirten Kıymet "İkinci el tablet ve bilgisayarların da yenisinden bir farkı yok onlar da pahalı" diye anlatıyor duygularını.

"Bir taraftan okullar açılıns istiyorum çünkü çocuklarımızın eğitimden faydalanabileceği hiçbir araç yok. Bir taraftan da onların sağlığı için okulların açılmasını istemiyorum. Benim gibi düşünen binlerce kadın var" diyor.

Sistemin sorunlarını emekçilere, çözümünü ‘vicdan’a havale etmenin adı: Sağlıkta şiddet

Aylin AKÇAY

Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası MYK üyesi

Sağlık emekçilerine uygulanan şiddet, ne yazık ki yıllardır sağlık emekçilerinin ve sağlık örgütlerinin en önemli gündemlerinden biri. Salgın ortamı ve koşulları da şiddete bir istisna getirmedi. Sağlık emekçilerinin verdiği (bu yazı sınırlarına sığamayacak) emeğin; bin bir türlü zorlukla, canlarını kaybederek sürdürdükleri hizmetlerin belki de yıllardan beri ilk kez bu kadar “görünür” olduğu, “takdir edildiği” bir zamanda şiddet azalmadan, hatta artarak devam ediyor. Bu somut durum bir çelişki gibi, ya da anlaşılması- kabul edilmesi zor bir durum gibi görünebilir. Ancak şiddete zemin oluşturan nedenler ve politikalar göz önünde bulundurulduğunda, bunun bir çelişki olmadığı açık. Sağlık alanındaki politikalar aynen sürdürüğü müddetçe salgın ortamında şiddetin artarak devam edeceği öngörülemez bir durum değildi, bu konuda başından itibaren birçok uyarıda da bulunuldu.

Sağlık alanında şiddet de, tıpkı kadınlara ve çocuklara yönelik şiddette olduğu gibi politik ve oldukça yapısal- sistemsel bir sorun. Şiddetin anlaşılması ve şiddetin önlenmesinde kimlere ne sorumluluk düştüğünün belirlenmesi için de şiddete zemin yaratan koşulların doğru değerlendirilmesi oldukça önemli. Üzerinde ısrarla durulması gereken nokta, sağlık emekçilerine yönelen şiddetin bugünkü sağlık politikaları ve sistemdeki sorunlar yumağı ile doğrudan bağlıdır. (Bu bağın varlığı, sağlık emekçilerine uygulanan hiçbir şiddeti asla kabul edilebilir kılmaz ve hafifletmez. Ancak bu bağı görmeden de sorun çözülemez.)

ERÇEKLE BAĞI OLMAYAN BEKLENTİLER YARATIP, SAĞLIK EMEKÇİLERİ HEDEFE KONDU

Sağlık kurumları sağlık hizmeti almaya çabalanınların sağlık sistemiyle ve sistemin sorunlarıyla yüz yüze geldikleri yerler, sağlık emekçileri ise bu yüz yüze kaldıkları durumda karşı karşıya oldukları tek muhatap. Bu nedenle, sağlık sisteminin tüm arızaları karşısında, sağlık emekçileri hedef oluyor. Türkiye’de sağlık hizmetleri yıllardır uygulanan politikalarla ücretsiz ve ulaşılabilir olmaktan çoktan çıktı, arızalarla dolu bir sisteme dönüştü. Üstelik tüm bu dönüşüm olurken iktidar gerçekliği olmayan, sanal bir sağlık hizmeti pazarladı. İktidar gerçekle bağlantısı olmayan beklentiler oluşturup, sisteme dair bile isteye yanlış bilgiler yaydı; sistemin her aksaklığında sorumluluğu sağlık emekçilerine yıkacak söylemler ve uygulamalar oluşturdu. Daha onbeş gün önce Sağlık Bakanı, hepimizin gözünün içine baka baka testi pozitif çıkanların evlerine araçlarla gönderildiğini, bunun tüm illerde uygulandığını ve dünyada benzer bir uygulama olmadığını açıklayabildi. Oysa böyle bir sistem yok, oluşturulmadı! Tanı alanlar evlerine kendi imkanları ile gönderildi, ki bu çoğunlukla toplu taşımaydı. Bu sadece tek bir örnek. Vatandaşlar, öncesinde ve salgın boyunca sağlık sistemine dair buna benzer yığımla doğru olmayan bilgiyle ve vaatle dolduruldu. Gerçekle karşılaşıldığında ise suçlu olan ve hedef tahtasına konan sağlık emekçileri oldu. Sağlık emekçilerinin hedef olması ise kendiliğinden olan bir şey değil, insanlar bilerek buraya yöneltiliyor. Hizmet almaya çalışanlar için ücretsiz hizmet hakkı yok, hizmete ulaşma hakkı yok; ama verilen mesaj şu: sağlık emekçisine karşı her türlü hakka sahipsiniz!

Sağlıkta şiddet

Hasta ve hasta yakınları tarafından uygulanan şiddette altta yatan sorunlar çoğunlukla hizmete ulaşmama, uzun bekleme süreleri, aşırı kalabalık, kurumların altyapı eksiklikleri, yeterli sayıda olmayan sağlık emekçilerinin her yere yetiştirilmeye çalışılması gibi sorunlar. Salgında buna yeni problemler eklendi; test yaptıramama, hastaneye yatış yapamama, ekiplerin yoğunluğu nedeniyle evde takiplerin zamanında yapılamaması, ve diğer işlemler... Sağlık emekçilerine yönelik uzunca zamandır sistematik şekilde oluşturulan itibarsızlaştırıcı- değersizleştirici söylem ve uygulamalar da şiddete yol veriyor. Toplumda genel olarak şiddetin bir sorun çözme biçimi olarak yaygınlaştırılması; bizzat iktidarın bu yöntemi kullanarak teşvik etmesi de şiddetin yaygınlaşmasına başka bir zemin oluşturuyor.

SADECE HASTA VE HASTA YAKINLARINDAN GELMİYOR!

Sağlık emekçilerine yönelik şiddet elbette sadece hasta-hasta yakınlarından gelmiyor. Sağlık emekçileri yoğun ve tükenerek çalışırken işyerlerinde yoğun şekilde yöneticilerden gelen şiddet, baskı, tehdit, keyfi ve hukuki olmayan uygulamalarla da çok yoğun şekilde karşı karşıya. Salgın döneminde tüm bu şiddet ve baskı artarak devam ediyor; enfekte olmaları halinde dahi yöneticiler tarafından suçlanıyor, hedef gösteriliyorlar.

Salgın başladığından beri sağlık emekçilerinin karşı karşıya kaldıkları şiddet çeşitlendi ve sadece sağlık kurumlarıyla sınırlı kalmadı. Kaldıkları evden çıkartılmak istenen, bindikleri dolmuştan indirilmek istenen, otelden çıkartılan, apartmanlara onlar için uyarı yazıları asılan, evde ve yakın çevrelerinde sağlık kurumunda çalıştıkları için ayrımcılığa ve şiddete uğrayan yüzlerce sağlık emekçisi var.

SAĞLIKTA ŞİDDET NASIL DURDURULUR?

SAĞLIK alanında salgın süresince artarak ve çeşitlenerek süren şiddete karşı verilecek mücadele oldukça önemli. Aslında mücadele birçok yönü ve detaylı talepler ile sürmektedir, sürecektir. Ancak şiddete zemin olan sağlık politikalarından ve mevcut salgın politikalarından etkilenenlerin ücretsiz, ulaşılabilir, nitelikli sağlık hizmeti için mücadelesini güçlendirmek ve birleştirmek son derece önemli. Sağlık emekçileri sistemin oluşturduğu sorunların sebebi değildir; sistemden en çok etkilenenlerin başında gelenlerdir. Sağlık sisteminin değişebilmesi de, salgında karşı karşıya olduğumuz halk sağlığını gözetmeyen politikaların değişmesi de hep birlikte vereceğimiz mücadele ile değişecek. Kadınlar sağlık sisteminden yararlanabilmede en dışarıda kalan, en çok sorun yaşayan, bugünkü sağlık hizmetinde en çok zarar görenlerden. Bu nedenle sağlık hakkı için de sağlık emekçileri ile birlikte mücadelede en çok yan yana gelecek olan kadınlardır!

Fotoğraf: MA

Fotoğraf: Freepik

'Sağlık çalışanı olduğum için yaşadığım mahalleyi terk etmek zorunda kaldım'

Merhaba ben Ankara Mamak'ta yaşayan bir hemşireyim. Pandemi sürecinde çalışma ve yaşam alanımda yaşadığım zorlukları sizlerle paylaşacağım. Biz sağlık çalışanları hasta odalarına özel tulum, maske, eldiven ve benzeri koruyucu önlemler alarak giriyoruz. Bu halıyla belli bir süre gerektiriyor. Fakat hazırlanma sürecimizi görmedikleri için onları bilerek beklettiğimizi düşünüyorlar. Teşekkür edenlerin yanı sıra bizi şikayet edenler oluyor. İnsanların dışarıda 5 dakika takmakta zorlandıkları maskeleri biz vardiyalarımıza göre 8 ya da 16 saat takmak zorundayız. Üstüne

tulumlar, eldivenler... Kısacası biraz anlayış bekliyoruz hem hastalarımızdan hem dışarıdaki sağlıklı vatandaşlarımızdan. Bir hastalıkla sağlık çalışanlarının bir ülkenin bel kemiği olduğunu anladık sanıyorum. 'Nasıl paralarını alıyorlar' diye bakmayın bize. İnsanız, korkuyoruz. Sizin eşiniz, anneniz, babanız, kardeşiniz. Bizim hastalarımız kıymetli, hepsiyle birlikte üzülmüyor, hepsiyle birlikte gülüyoruz. Farkımız yok.

KOMŞULAR BANA 'EVE GELME' DEDİ, ŞİDDET GÖRDÜM

Pandeminin başında basında sağlık personeline ekstra paralar ve kalmak için yer temin edileceğinin söylenmesi bizim içimizi bir nebze rahatlatmış olsa da ilerleyen süreçlerde bunların aslında göz boyamak olduğunu anladık. Verilen paraların haksız dağılımı, herkesin kalabileceği bir yer olmaması, fakat halkımızın bunu bilmemesi yaşadığımız hanelerde bizi zor duruma soktu. Oturduğum binada benim sağlıkçı olduğumu bilenler bana hastalıklı muamelesi yapıp sanki bir tek benden bulaşacakmış gibi davrandı. Eve gelmememi, devletin bana yer ve para temini yaptığını söylediler. Psikolojik şiddetin yanı sıra artık sözel ve fizikiye varan şiddetle karşılaştım. Şikayet etmeme rağmen bir değişiklik olmadı. En son yaşadığım yeri terk etmek, başka bir yer bulmak zorunda kaldım. Çalışmaya devam ederken ev toplayıp, taşınıp, yerleşmeye çalıştım. Hem psikolojik hem maddi kaybım oldu. Şimdi yaşadığım yerde huzurluyum ama ilk zamanlar taşındığım yerde sağlıklı olduğumu söylemeye korktum. Bunun yaşattığı üzüntüyü tarif etmem çok zor.

TÜKENMİŞLİK BAŞLADI

Pandemi başladığından beri çalıştığım hastanede neyle yüz yüze olduğumuzu, bırakın yarını, 5 dakika sonra ne olacağını bilmediğimiz bir süreçte girdik. Her zamanki gibi tek uğraşımız 'Hastalarımız iyi olsun' idi. Fakat bu süreçte uygulanan mobbingler, yapılan haksızlıklar, çalışma sürelerimizin fazlalığı, halkın bir kısmının bizi yargılaması, Sağlık Bakanının vadettiği tavandan ödenecek parayı milyonlar anlayanlar, bizim de insan olduğumuzu, korktuğumuzu ve herkes gibi yaşamak istediğimizi görmeyenler yüzünden tüm sağlık çalışanlarında tükenmişlik başladı. Yöneticilerimizin bize 'Mecbursunuz, çalışacaksınız' şeklinde konuşması, karşımızda muhatap birini bulamamakla birlikte ne yapacağımızı şaşırılmış durumda yız.

Tuzluca/Y/Ankara

İşçinin mağduriyetinden faydalanmayı iyi biliyorlar

Metal işçisi Serap Tuzla / İstanbul

Merhaba ben Serap. 37 yaşındayım. 21 yaşında evlendikten sonra Tuzla'ya taşındım. Evlenir evlenmez çocuk yaptım, eşim daha önce akciğerden ameliyat olmuş. Kullandığı ilaçlar ve geçirdiği operasyondan kaynaklı doktorlar 'ileride çocuğunuz olmayabilir' deyince hemen hamile kaldım. Biri kız biri oğlan iki çocuğum oldu. Eşim bir lojistik firmasında işçiydi o zamanlar. Çalışmakta problem yaşamıyordu henüz. Nefes almakta şimdiki kadar zorlanmıyordu. Birkaç yıl sonra kızımın çenesinde bir sivilce çıktı. Tuzla Tıp Merkezine götürdük kontrole, 'Bir şeyi yok, boğaz enfeksiyonu olmuş' diye eve gönderiler bizi. Verdikleri ilaçlar fayda etmeyip durumu git gide kötüleşmeye başlayınca başka bir hastaneye gittik ve öğrendik ki kızım kan kanseriymiş. İlk gittiğimiz hastanede gerekli muayene ve tetkikler yapılsaydı belki durum bugün bu kadar kötü olmayacaktı. O günden sonra hastane evimiz olmaya başladı. Uzunca yıllar süren hastane tedavileri, 2 yıl yatarak görülen kemoterapi sonrasında devamlı gittiğimiz kontroller, beraberinde bir sürü psikolojik problemler ve tabii kaçınılmaz olan yoksulluk... Eşim bu süreçte vardiyasını gece sabitleyip, gündüz hastanede gece işte bir dönem yaşadı, ihtiyaçlara yetişebilmek için günlük ev işleri

Fotoğraf: DHA

ne gittim. Bir taraftan oğluma hasret, ondan uzak bir dönem geçirdim. Hiçbir destek görmeden geçen bu süreç çok zordu. Kızımın ilaçlarını yurt dışından kendi imkânlarımızla getirmek zorundaydık. İlaçlar çok pahalıydı bu durum bizi git gide yoksullaştırmaya başladı. İlaç alabilmek için sürekli borçlandık, halen çalışıp bir yandan geçinmeye çalışırken bir yandan da borçları ödemeye çalışıyorum. Tüm yük benim sırtımda, eşim devamlı çalışmıyor, emekli olsun diye uğraşıyoruz. Bu sefer de önümüze 'prim günü eksik' diyerek 'emekli olamazsın' engeli çıkıyor. 'Eksik prim günlerini kredi çekip borçlandırmayla kapatırsınız' diyorlar, ama kimse nasıl ödeyeceksin tarafıyla ilgilenmiyor.

DURUMUM İŞYERİNDE YAŞANANLARA SESİMİ ÇIKARMAMA ENGEL OLUYOR

3 yıldır çalıştığım metal fabrikasına vardiya sistemi olduğu için işe başladım. Yabancı sermayeli bir iş yeri burası. İşe başladıktan bir süre sonra fabrikaya sendika getirmek için direnişler

başladı, grev olduğu gün ben de sendikaya üye oldum. İş yerindeki problemler sendikanın fabrikaya gelmesiyle beraber iyileşme göstermeye başladı. Çok kısa bir sürede hepimiz inanarak birlik ve dayanışma içinde getirmiştik sendikayı iş yerine. Şimdi dönüp baktığımda; dünden bugüne giderek kötüleşen yaşam koşullarının işçilerin üzerinde yarattığı etki, sendika temsilcilerinin esnek tutumu, üst kadroların işçilere kendini iyi göstermeye çalışmak için işçilerle kurduğu birebir ilişkiler, kendi yarattıkları boşlukları o beraberlik ruhunu yıkmak için üç beş işçiyi kollayarak doldurmaları ve daha neler neler...

Üst kadroların çalışanların raporlu olduğu günler hayatını teftiş etmeye çalışması, 'neredeydin, ne yaptın' gibi sorular sorması, sosyal medya üzerinden yaşamlarımızı kontrol etmeye çalışması da yaşadığımız diğer sorunlardan. Son zamanlarda tutulan tutanakların sayısı da oldukça artmakta.

Benim durumum ortada, çoğu zaman gece vardiyasından çıkıp hastaneye gidiyor sonrasında hiç uyumadan tekrar işe geliyorum. Bunu bilmelerine rağmen iş yükümü arttırıp, her zamankinden fazla sayıda ürün çıkarmamı istiyorlar. İşçilerin yaşamlarındaki boşluk ve mağduriyetlerden faydalanmayı çok iyi bilen insanlar bunlar. Ben işsiz kalamam, kızım hasta eşim çalışmıyor, oğlum okuyor. Yaşım ilerliyor ve başka yerde iş bulma şansım git gide azalıyor. Kendi çıkarlarımı gözetmek zorundayım. Bunların hepsini düşününce sesimi çıkarmadan susup çalışmaya devam ediyorum...

KEDA JINAN HELALE

Zeliha TAŞDEMİR

“Keda jinan herame” Kürtçe’de “Kadın emeği haramdır” anlamına gelen eski bir söz. Kadının üretime katılmasını ve başkalarının bu duruma destek olunmasını engellemek için sık olmasa da hala kullanıyor. Şimdi sizleri bu söze karşı cevap niteliğinde bir işletmeyle tanıştıracamız. Adı: Kadın Emeği.

Van’ın işlek caddelerinden Milli Egemenlik Caddesi’nde insan ve araç kalabalığına rağmen gözünüze mor zemin üstüne beyaz harflerle Kadın Emeği yazılı bir tabela çarpıyor. Burası iki kadın tarafından işletilen, hem ev yemekleri hem de reçel, turşu gibi el emeği ürünler yapıp satan bir işletme. Dükkanın kapısından girdiğimizde iki kadınla birlikte bizi oklavayla açılıp dükkanın dört bir yanına serilmiş erişte yufkaları karşılıyor.

45 yaşındaki Sönmez, Kadın Emeği’nin fikir sahibi. Kadın Emeğini işletmeye başlamadan, kooperatif yönetiminde yer almış daha önce. Kooperatifleri kapatılınca oradaki kadınların da bu işletmeye evlerinden ürünler hazırlayarak destek olmalarını sağladıklarını söylüyor. “Benim de dört çocuğum var. Çoluk çocuğundan dolayı evinden çıkamayan kadın arkadaşlarımız var. Burası sayesinde birbirimize destek oluyoruz. İş konusunda sıkıştığımız zamanlarda buraya da gelip bize yardımcı oluyorlar” diye ekliyor.

KAYYUM KOOPERATİFİ KAPATTI KADINLAR DAYANIŞMANIN BAŞKA YOLUNU BULDU

“Daha öncesinde evde el sanatlarıyla da uğraşıyordum. Ben her zaman bir kadının kendi ayakları üzerinde durması gerektiğinin taraftarıyım. Bu tarz işleri evde yaparken kooperatif teklifi gelince orada çalışmaya başladım. Kooperatifteki kadın sayısı yeterli olunca kendimi biraz geri çekip kantin tuttum ve iki sene kantin işlettim. Ardından belediye meclis üyeliği teklifi geldi. Son yerel seçimlerde meclis üyesi seçildim. Belediyeye kayyumun gelmesiyle birlikte kapı dışarı edildik” diyor Sönmez yüzünde manalı bir gülüşle. Belediyeye atanan kayyumun yaptığı ilk işlerden biri kooperatifleri kapatmak olmuş. 2015 yılında açılan BİKAD-KOOP, on üç kadın sayesinde görünür hale gelmesine rağmen kayyum tarafından birkaç ay önce feshedildi.

Fotoğraflar: Xeri Alan

Kooperatif kapandıktan sonra kadınların ne yaptığını sorduğumuzda “Şu an evlerindedeler ama o arkadaşlar arasında el sanatları ve terzilikle uğraşan kadın arkadaşlar var. Bunlarla ilgili de bir yer açabileceğimiz fikrini onlarla paylaştım eğer kabul ederlerse güzel işler yapıp kadın emeğini daha görünür hale getiririz.” diyor. Fikri de enerjisi de bol bir kadın yani Sönmez. Kendi deyimiyle “oturmayı hiç sevmiyor.”

BİRBİRİNE CESARET VEREN KADINLAR

Kadın Emeğinin diğer emekçisi de Ayşe. İki çocuğu olan Ayşe daha önce halk eğitimde makine işinde usta öğreticiymiş ancak çocuklar olunca işi bırakmak zorunda kalmış. Daha önce içli köfte yapıp sattığını ama erişte ve mantıyı bu işletmeyle birlikte yapmaya başladığını söylüyor. “Yorucu ama güzel ve zevkli bir iş yapıyoruz. Hem kendimiz burada zaman geçiriyoruz hem de arkadaşlarımıza destek oluyoruz. Sönmez fikri bana açtığında yorulurum düşüncesiyle çok sıcak bakmadım ama bu işe tek başına girişeceğini söyleyince onu yalnız bırakmak istemedim” diyor.

Ayşe’nin “Kadınlar birbirlerini gördükçe cesaretleniyor. Mesela kadın şoför görünce ondan cesaret alıp ben de yapabilirim diye düşünüyorum. Kadınların önü açılrsa yapamayacağı hiçbir şey yoktur” sözünü Sönmez tamamlıyor: “Burarlarda ‘Keda jinan herame’ derler. Bizi bile çocukken bu sözlerle büyüttüler. Ama benim şu yaptığım işi hiçbir erkek benim gibi yapamaz. Zamanında erkekler kazamadı diye yedi metrelik kuyu bile kazdım.” Gülüşüyor bu sözler üzerine.

*Kadın emeği helaldir.

SİZ YAPAMAZSINIZ DİYENLERE İNAT!

“BURADA iki kişi olabiliriz ama birçok kadın arkadaşla çalışıyoruz” diyerek ürettikleri ürünler hakkında bilgi veriyorlar. Erişte, salça, reçeller, içli köfte, mantı, yaprak diğer kadınlarla birlikte dayanışma öreerek üretimini yaptıkları ürünler arasında. Dükkanı ilk açtıklarında iki kürsü ve bir masadan başka hiçbir şeyleri yokmuş. Ürettikçe kendi eşyalarını kendileri almışlar. “Eşlerimizden dahi beş kuruş destek almadık” diye de vurguluyorlar. “Bizi görüp cesaret alan kadınlar oluyor. Mesela Antalya’daki akrabalarım bizi örnek gösterirken eşleri onlara dönüp ‘Siz yapamazsınız!’ demiş. Bizse onlara daha iyisini yapabileceklerini söylüyoruz.”

Burayı açalı 6-7 ay gibi kısa bir süre olmasına rağmen ürettikleri ürünlere olan ilgi de iyi. Sönmez özellikle içli köftelerini ve mantılarını kafeteryaların çok beğendiğini söylüyor. “Şu an turşu zamanı, biliyorsunuz Van’ın kişi uzun sürüyor” diye de ekliyor.

Mala me xerakir!

PANDEMİ, ekonomik sıkıntılar, esnafın durumu... Laf buraya gelince Sönmez yine Kürtçe bir cümleyle karşılık veriyor: Mala me xerakir (Evimiz yıkıldı).

“Geçen senelerde ürünlerimizi çok daha uygunu veriyorduk. Ama bu sene öyle değil. İnsanlar neden böyle diye tepki gösteriyor ama ben geçen sene çileğin kilosunu 5 TL’ye alırken bu sene 15 TL’ye alıyorum. Geçen yıl reçelin kavanozunu 30 TL’ye satarken bu yıl 40-50 TL’ye satmam lazım ki bize kar kalsın. Örneğin biz 60 TL elektrik faturası öderdik ama dün fatura 175 TL geldi. Faturayı kesen kişiye ‘Bu iki ayın faturası, sen en iyisi iki ayda bir gel’ diyerek güldüm. Şu anda fakir daha fakir, zengin de daha zengin oldu. Mesela market zincirleri zehirli mantar gibi türeyip duruyor. Gençlerimiz üniversite mezunu olmasına rağmen iş bulamıyorlar. Özellikle kadın öğrenciler yanımıza gelip ‘Abla eleman lazım mı?’ diye soruyor. Burası da çok küçük olduğu için şimdilik bu taleplerini karşılayamıyoruz. Pandemiye kapalı olmamıza rağmen buranın kirasını ödemek zorunda kaldık. Müşterilerimiz için ürünlerimizi evde yapmaya devam ettik. Hem evin işini hem de buranın işini aynı anda yürütmek zorunda kaldık” diyor.

Iraklı mülteci kadınlar: 'Burada yaşamak çok zor'

Hatice KELLEÇİ
Tuzluca Kadınları Dayanışma
Derneği

Ülkenin dört bir yanında mültecilere yönelik hepimizi üzen saldırı, şiddet, ayrımcılık, nefret haberleri geliyor. Bizim mahalleimiz Tuzluca'da da çoğunluğu Irak'tan gelen çok sayıda mülteci var. Tuzluca Kadınları Dayanışma Derneği ile yolları kesişen Iraklı bir mülteci ailenin savaştan kaçış ve Türkiye'deki yaşam mücadelesi; sosyal medyadan, televizyon kanallarına hatta bazen siyasilerin söylemlerine bile yansıyan mültecilere yardım yapıldığı, maaş bağlandığı, fatura ödemedikleri, hastanelere bedava gittikleri, okullara sınavsız girdikleri gibi iddiaların gerçek dışılığını ortaya koyuyor.

OKULDA DOĞUM YAPMAK ZORUNDA KALDI

Birkaç göz odada birkaç aile birlikte yaşam mücadelesi veren ailelerin yükünü çeken kadınlarla konuşuyoruz. Anne, baba, 3 oğlu, onların eşleri olan kendileri ve çocuklar toplam 12 kişi bir evde yaşadıklarını anlatıyorlar. Savaşın başlamasıyla Irak'tan Suriye'ye kaçtıklarını, yakınlarını kaybettiklerini öğreniyoruz. Kadınlardan biri o sırada hamile olduğunu anlatıyor: "Savaş sırasında bir okulda iki ay yaşamaya çalıştık. Okulda o şartlarda doğum yaptım. Üzerimizi örtmeye bile bir şey yoktu. Yaşamaya-cek duruma gelince sattığımız malların parasıyla başka bir yere geçmeye karar verdik. Azez'e çadırların olduğu yere geldik. Kişi başı 600 dolar verdik. İki çocuğu bir kişi saydılar. Çadırda bir yıl kaldık. Elektrik yoktu, suyu kuyulardan çekerdik. Çadırda yaşamak daha zordu."

Diğer kadın devam ediyor söze... Çadırda yaşarlarken çocuklardan biri hastalanmış, suçiçeği geçirmiş. Doğru düzgün tedavi ettirememişler, hatta alabildikleri tedaviye de güvenemez hale gelmişler: "Doktora götürsek bile verdikleri ilaçlar bazen daha da kötü ediyordu. Bilerek mi yapıyorlardı bilmiyoruz. Verdikleri ilaçtan çocuğumun her yeri yandı. Onları gören ağlardı. Bunun üzerine dedik ki biz burada yaşayamıyoruz. Borçlanıp Türkiye'ye gelmeye karar verdik"

ÇÖP TOPLAMALARI BİLE ENGELLENDİ

Türkiye'ye gelmeleri de bir o kadar zor olmuş. Para bulmak zorunda kalmışlar. Türkiye'ye girebilmek için 700 dolar vermişler aracılara. Şöyle devam

Fotoğraf: Hatice Kelleci

ediyor anlatmaya: "Buraya gelebilmek için çok borçlandık. Hala bunları ödüyoruz. Kayınbaba burada çöp toplamak için küçük bir araba aldı. Ama komşular şikayet etmiş, polis geldi. Elimize bir kağıt verdi ama bize de bağırды, çağırды, aşağıladı. Niye bu kadar çocuk getiriyorsunuz? 'Herkes memleketine gitsin' dedi. Biz ister miydik memleketimizi, evimizi bırakıp buralara gelelim. Öyle utandım ki yer yarılısaydı içine girseydim. 'Iraklılar gelip her istediğini yaşıyor' dedi. Ben bir şey diyemedim. Desem beni tutuklar diye korktum. 3.150 lira ceza yazıp gittiler. Biz hem borç ödüyoruz, hem geçinmeye çalışıyoruz hem de böyle ceza gelince nasıl ödeyeceğiz bilmiyoruz. Çöp toplayarak evin faturalarını ödüyorduk şimdi onu da toplayamayacağız."

TÜRKİYE'DE YAŞAMAK KOLAY DEĞİL...

Evdeki erkekler günlük işlerde çalışı-

yorlar. Biri balıkçının yanında biri lokantada, diğeri de bir dişçinin getir götürünü yapıyormuş. Eve giren parayı ise anne topluyor. "Herkes getirir verir, anem paylaşır. Erkeklerde para durmaz, kadınlar yapar bu işi" diye anlatıyorlar.

Kızılay'dan aldıkları yardım dışında herhangi başka bir yardım da almıyorlar. Türkiye'de yaşamının çok zor olduğunu söylüyorlar: "Herkes dışarıdan çok normal bir hayat yaşadığımızı zannediyor ama çok zor şartlarda yaşıyoruz. Burada yaşamak zor."

'EKMEK ALABİLDİĞİMİZDE SEVİNDİK'

Pandeminin herkesin evlere kapandığı ilk dönemleri onlar için de çok daha zor geçmiş. "Çalışamadık, çok zor günler gördük. Dükkanlar açılana kadar her gün plastik toplayıp ekmeğe aldık mı sevinmiyorduk. Şimdi dükkanlar açıldı da çalışmaya başladılar".

'BİZ O AZA MUHTACIZ'

Türkiye'de kendilerine yönelik nefret söylemlerine karşı şöyle sesleniyorlar: "Ölmek için buralara geldik. İnsanların bizi böyle aşağılamaları zor. Hep bize kötü bakıyorlar. Geldik diye, ucuz çalışıyoruz diye kızıyorlar ama bilmiyorlar ki biz o aza muhtacız. Hiç çalışsak ne yiyip ne içeceğiz? Zaten çalıştıran bir yol parası bile vermiyor."

Orada dinleyip de yazmadıklarım kaldı içimde. Okumayı yazmayı bilmese de hikayelerini başka kadınlarla paylaşacağımı, onlara da getirip okuyacağımı söyledim. Hepimiz zor günler geçiriyoruz ama onların yükü bizden daha ağır. Daha çok zorlanıyorlar. O yüzden etrafımızdaki mülteci aileleri dışlamayalım. Bu onların suçu değil. İstediklerini yaşam bu değil. Hiçbirimizin istemediği hayatı yaşamaya mecbur kalmış kardeşlerimiz onlar...

Hazırlayan: Fulya ALİKOÇ

PANDEMİ DÜNYASI: KADINLARIN EN TEMEL KAZANIMLARI TOPUN AĞZINDA

AVUSTRALYA:

BİLİMDEN KESİNTİLER, ÖNCE KADINLARDAN

KAMUYA ait bir araştırma üniversitesi olarak 1964 yılında başkent Sydney'de kurulan Macquarie Üniversitesi'nde 2021 ders programında çeşitli bilim dallarında kesintiye gidileceği açıklandı. Şimdiden söylenebilir ki bu kesintilerden yine en çok kadınlar etkilenecek. Bunun iki sebebi var. Birincisi, Ulusal Yükseköğretim Sendikası'nın deyimiyle (NTEU) "bal-tayla karşı karşıya" olan bölümlerin başında 'Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları' geliyor. Edebiyat fakültesinin ateş altında olduğunu vurgulayan işyeri temsilcisi Doç. Nikki Balnave, "Önemli bir toplumsal değeri olan, toplumsal cinsiyet çalışmaları, sosyal adalet gibi Edebiyat Fakültesi bölümlerinin iskartaya çıkarılması planlanıyor. Hem de keyfi ve stratejiden yoksun bir "verimlilik ölçüsü"ne dayanarak. Bu ürkütücü ve endişe verici düzeyde iletiriyi göremeyen bir tutum. Macquarie yönetiminin üniversitenin ve hatta toplumun geleceğine dair vizyonu nedir? NTEU, yönetimi kesintileri durdurmaya ve personel, öğrenciler ve topluma danışmaya çağırıyor."

Ayrıca, Macquarie Üniversitesi STEM (Bilim, Teknoloji, Mühendislik, Matematik) alanlarındaki kadın akademisyen ve araştırmacılarıyla övünen bir üniversite. "STEM'de Kadınlar Komitesi", "STEM'de Kadınlar için Burs Fonu" gibi oluşumlar barındırıyor. Ancak 2021 yılı için öngörülen kesintilerin diğer bir hedefini de Matematik Bilimleri, İleri Bilim, Biostatistik gibi bu STEM bölümleri oluşturuyor. Bu alanlardaki birçok ders askıya alınmış durumda. NTEU sendikası durumu, federal hükümetin COVID pandemisinin ortasında yükseköğretimi kurtarma paketi geçirmeyi reddetmesinin bir ürünü olarak değerlendiriyor.

Fotoğraf: Freepik

KONGO:

Fotoğraf: Flickr

HEMŞİRELERE TECAVÜZE KARŞI GREV ÇAĞRISI

PANDEMİ koşullarında hem evde hem de işyerinde şiddetin artması artık dünya çapında bir olgu haline geldi. Ancak pandemi öncesinde de iç çatışma yaşanan ülkelerde durumun çok daha vahim olduğunu söylemek mümkün. Özellikle de sağlık hizmetlerinde çalışanlar için. 10 Eylül günü Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nin Kinshasa kentindeki Devrim Sağlık Merkezi'nde yaşanan saldırı bunun ürkütücü bir örneğini sundu. 14 saldırganın bastığı hastanede hastaların para, telefon ve benzeri değerli eşyalarıyla sağlık merkezinin kasası soyuldu. Saldırganlar iki hemşireye herkesin önünde tecavüz etti. Polisin gözaltına aldığı sadece 4 saldırganı karşı soruşturma açıldı. Bunun üzerine Uluslararası Kamu Hizmetleri Sendikası (PSI) bölge genel sekreteri Sani Baba Mohammed, Halk Sağlığı Bakanına yazdığı açık mektupta Kongo'da kadına yönelik şiddet oranının yüksekliğine vurgu yaparken işyerinde kadına yönelik şiddete özel olarak işaret etti. Mektupta sıralanan 6 temel talep arasında "Çalışma Yaşamında Şiddetin ve Tacizin Sonlandırılması" hakkında 190 sayılı ILO Sözleşmesi'nin imzalanması ve gereklerinin yerine getirilmesi; saldırganların cezalandırılarak hemşireler için adaletin tesis edilmesi; sağlık kuruluşlarında güvenlik önlemlerinin artırılması öne çıkıyor. Ayrıca PSI'ya bağlı Kongo Hemşireler Dayanışma Sendikası SOLSICO 21-23 Eylül arasında tüm hemşirelere 3 günlük grev çağrısı yaptı.

FAS:

SOSYAL SAĞLIK HİZMETİNDE TASFİYE DÖNEMİ

AÇIK ki, pandemi sonrası dünyanın 'yeni normal'inde kamu fonlarının yağması kapitalizm için vazgeçilmez olacak. Zira, hala süren ve artışı beklenen pandemiyin ortasında dahi sağlık kuruluşlarının özelleştirilmesi gündeme gelebiliyor. Bir örnek de Fas'tan. Uzun zamandır tasfiyesi için çeşitli adımlar atılan ama şimdiye dek işçi sendikalarının çabalarıyla engellenen Ulusal Sosyal Güvenlik Fonu'na (CNSS) bağlı polikliniklerin özelleştirilmesi yine gün-

demde. Geçtiğimiz eylül ayında Maliye Bakanının Çalışma Bakanı'na yaptığı çağrıyla Fon'a bağlı 13 hastanenin işletmesinin devri için danışman bir banka seçilmesi, hastanelerin durumlarının detaylı tespit edilerek muhtemel yatırımcıların ilgisine sunulması için talimat verildi.

Ulusal Sosyal Güvenlik Fonu'na bağlı poliklinikler, sigortalı çalışanlar ve aileleri için kurulmuş hastaneler. Bu açıdan Türkiye'deki es-

ki SSK hastanelerine benziyor. Daha sonra düşük fiyatlarla sigortalı olsun olmasın herkese açılmalarına rağmen, her biri bir sağlık müdürü tarafından yönetilen polikliniklerin merkezi idaresi şimdiye dek hep Fon'da kalmıştı. Poliklinikler ulusal bir tarifeye göre işletiliyor, şeffaf bir maliye politikası uygulanıyordu. Ülkede pandemiyle mücadele de çok önemli bir rol oynadıkları belirtiliyor. Ulusal Sosyal Güvenlik Fonu'nda örgütlü konfederasyon Fas İşçileri

Sendikası (UMT), bugün yapılmak istenen özelleştirme hamlesiyle ortadan kaldırılmak istenenin tam da bu olduğunu vurguluyor. UMT'ye bağlı Ulusal Sosyal Güvenlik Personeli Federasyonu, yaptığı bir açıklamada bu polikliniklerin sahibinin işçiler olduğunu ve bu yüzden özelleştirilemeyeceğini savunuyor. Hükümetin tek yanlı yaklaşımını eleştiren sendika, bu projeye karşı her türlü yasal ve meşru adımları atacaklarını açıkladı.

DEVLET TEMEL İHTİYAÇTAN 'LÜKS TÜKETİM' VERGİSİ ALIYOR!

Fotoğraf: Freepik

Regl de mi olmayalım yani?

Dünyada yalnızca kadınlardan alınan bir vergi türü olduğunu biliyor muydunuz? Biliyorsunuz elbet, her ay birebir yaşadığımız mevzu!

Sarya TUNÇ

Yazının son dakikaya kadar güncellendiğine ve değiştiğine emin olabilirsiniz. Tam şu anda bir pound 10 Türk Lirasını geçti. 'Ben hep 50 liralık benzin alıyorum' demenin artık mecazi olarak bile bir anlamı kalmadı. Yurt dışı, kıyı şeridi tatili değil, kışlık erzak getirmelik köy tatilinde bile yol masrafları 2 kere düşündürüyor.

Kısbileceğimiz tüm giderlerden kısa kısa artık ilkel insan formuna döndük. Aman dışarıda yemek aşırı lükse girer, yapmasam da olur; arkadaşlarımla dışarıda bir şeyler içmeyiveriyim canım, evde buluşalım hem daha güvenli; zaten pandemi var, iş neyse de sinema tiyatrodan virüs kol gezer şimdi boş ver; ya da daha az abur cubur yiyeyim hem sağlıklı bunlar diye uzayıp giden sesler içimizi kemiriyor. Ama tabii ki kısama-yacağımız kalemler var. Bazıları hakikaten başka çaremiz olmadığından, bazıları da 'Neden sadece nefes almayı yaşamak sanıyoruz ki' diye derinden gelen o itirazdan.

AH, BİZ UCUZ PED ALMAYI NASIL DA DÜŞÜNEMEDİK!

Kısıtlayamayacağımız şeyler listesi uzar gider tabii; bir de kadınlara özel bir gerçek var ki bundan kaçamıyoruz. Her ay kanadığımız ve ped, tampon gibi ürünlere olan ihtiyacımız gerçeği. Bu

öyle bir masraf ki hala özel tüketim vergisi ile üst düzeyden vergilendiriliyor ve biz ismi 'özel tüketim' olan bu üründen kısımlıyoruz. (Bir dakika ya, acaba burada bize lüks içerisinde yaşadığımız hissi vurgulanmak isteniyor olabilir mi?) Neyse, neyse! Durmuyam en iyisi.

Şaka bir yana ped fiyatları espri bile olsa ağlatacak düzeyde. Hele bazı ürünlere tanesi bir lirayı aşmış durumda.

Durum yeni değil elbette ama 18'lik bir ped paketi fiyatını 29.75 lira olarak görüp Twitter'da paylaşan bir kullanıcı ile yeniden ve çok yoğun gündem oldu. Kadınlar ped fiyatlarına olan isyanlarını Twitter üslubuyla dile getirdi. Hijyenik kadın pedlerinden alınan yüzde 18'lik özel tüketim vergisi, erkekler için cinsel gücü arttıran ürünlerden yüzde 8 vergi alınması gerçeği ile birlikte yeniden gözler önüne serildi.

Bir de işin diğer boyutu var kızlar. Bu itirazlarınızı sadece gelir dağılımı adaletsizliğine, devlete karşı yaptığınızı düşünüyorsanız tam orada karşımıza 'mansplaining' çıkıyor. Türkçeye kazandırılan anlamı ile 'açıklama'... Twitter'da kopan ped fiyatlarına itiraz fırtınasına tabii ki erkeklerin de söyleyecek birkaç çift lafı olacaktı, ne sandınız! Hayatlarında hiçbir tecrübesi olmayan, olması mümkün dahi olmayan bu konuda da hiçbir araştırmadan kaçınmıyıp, bir de üstüne günlük ped fiyatlarını bulup paylaşıp, 'Bunu almak hiç mi ak-

lınıza gelmiyor kızlar, beyninizi kullanın daha ucuzunu bulun' dediler. Bunu dediler. Ortalık Cem Dinlenmiş'in 'Her şey olur' karikatür dizisi gibiydi.

38 GÜN HİJYEN ÜRÜNÜ ALABİLMEK İÇİN ÇALIŞIYORUZ

İngiltere'de yapılan bir araştırmaya göre kadınlar hayatlarının 38 iş gününü kadın hijyen ürünlerini alabilmek için çalışarak geçiriyor. 38 gün sadece bu ürünlere para yetiştirmek için çalışıyoruz ki kur farkını ve alım gücünü düşünürsek bu Türkiye'de daha fena bir rakama tekabül ediyor. Araştırma aynı zamanda bir kadının hayatının ortalama 2 bin 535 gününde, yani yaklaşık yedi yılı boyunca regl olduğunu ve ped ya da tampona ihtiyaç duyduğunu da söylüyor. Durum buyken lügatımıza 'regl yoksulluğu' diye bir kavram girmese olmazdı zaten. Regl yoksulluğu ucuzunu ya da alternatiflerini bulmaya yönelen kadınları daha çok kimyasal içeren sağlıklı ürünlere mecbur bırakıyor. Bu durum da bakteri oluşumuna, üreme yolları enfeksiyonlarına yol açabiliyor. Hijyenik pede ulaşamayan kadınlar gazete kağıtlarını, yaprakları bez parçalarını bir araya getirip regl dönemlerini böyle idare ediyor. Genç kızlar o günler okula gitmeyi reddediyor. Bunlar sadece Afrika'da Hindistan'da değil, burada yanı başımızda Adana'da mevsimlik tarım işçilerinde yaygın yaşıyor mesela.

DÜNYADA TAMPON VERGİSİ

TÜRKİYE'de yüzde 18 vergi oranı tam gaz devam ederken diğer ülkelerdeki durum ise şöyle:

■ Avrupa Birliği 2007'de aldığı kararla, üye ülkelerin hijyen ürünleri üzerindeki vergileri yüzde 5'e kadar indirmesine izin verdi.

■ İngiltere, vergi oranını yüzde 5'e çekerken elde edilen vergilerin kadına yönelik şiddetle mücadele derneklerine bağışlanması kararını aldı. İngiltere 2021 itibarıyla bu vergiyi de tamamen kaldırma kararı aldı.

■ Fransa vergi oranını yüzde 20'den yüzde 5.5'e indirdi.

■ Kanada gelen baskılar üzerine vergiyi sıfırladı.

■ Malezya önce vergi oranını yüzde 10'dan yüzde 6'ya indirdi, ardından sıfırladı.

■ İrlanda da hijyen ürünlerinden vergi almayan ülkeler arasında.

■ ABD'nin pek çok eyaletinde; örneğin Minnesota, Illinois, New York, Massachusetts, Maryland, Connecticut, Florida'da tampon vergisinin kaldırılmasına karar verildi, Nebraska, Virginia ve Arizona'da ise vergiyi kaldırmaya yönelik yasa tasarıları gündeme alındı.

■ İspanya 2019'da bu ürünleri temel ihtiyaç kabul ederek vergiyi yüzde 10'dan yüzde 4'e indireceğini duyurdu.

■ Avustralya'da 2000 yılından beri uygulanan yüzde 10'luk vergi, 2018'de tamamen kaldırıldı.

■ Kanada, 2018'de tampon vergisini kaldırdı.

■ Hindistan 2018 itibarıyla vergiyi tamamen kaldırdı.

■ İskoçya hükümeti, her ay 395 bin öğrencinin regl döneminde kullandığı hijyen ürünlerini karşılama kararı aldı.

HEM ALAMIYORUZ HEM UTANIYORUZ

Durun yahu daha ped kullanmanın, regl olmanın, dolayısıyla kadının kendi doğasına yabancılaşıp utanması boyutu var. Regl olan genç kızlara atılan geleneksel tokat, ileride aynı kadınların kirlendiğini düşündüğü için saklanması var. Daha fazla kâr hırsıyla yapılan ped reklamlarında muhtemel uzaylılardan çıkan mavi bir sıvıyla biz kadınlara ped satmaya çalışılması meselesi de ayrı konu. Her ay gördüğümüz, temizlediğimiz kırmızı renkten utanır çekinir olduk. Ağrı sızı sendromlarına da sıra gelemedi yazıda bir türlü. Neyse bu konuyu direkt taleple bitirelim: Ücretsiz ped hakkımız, haa bir de ayda en az bir gün regl izni!

Kaz Dağlarını korumaya yemin vermiş Naide

Filiz CEYLAN
Çanakkale

Kentlerin ardında dağlar, nehirler, ormanlar ve irili ufaklı köyler var. Akıp giden hayatın aslında en kıymetlileri oralarda yaşayanlar. Kent pazarlarına, market raflarına binbir emekle yetiştirdiği ürünleri sağlayan eller, kır insanı kadınlar. Kentlerin ardında pek görünmeyen ancak çok şey ifade eden insanlar. Abidin Dino'nun mutluluk tablosu orada.

Bir pazar ziyareti, o tablo ve birçok güzellik ile buluşturan an ile dolu. Bu yazının ana fikri de Çanakkale Çan ilçesi Kumarlar Köyü Fatma ananın avlusuna girdiğimizde oluştu. Bizleri karşılayan Barak köpek, ardından bacak aramıza dolanan Umut kedi, karşıda meleyen koyunları ve kuzuları ve de kümeşte sonbahar güneşi ile ısınan tavuklar...

Bu köy Kirazlı Balaban çevresinde 7 köyü yok edecek olan Alamos Gold Şirketinin ve onun taşeronu Doğu Biga Madencilik'in açmayı planladığı altın işletme şantiyesine su taşımak üzere kaçak inşa edilen göletin (bizim verdiğimiz isim ile Kumarlar Göleti) olduğu köy. Köylü hayvancılıkla geçimini sağlıyor ve su ihtiyacı elbette olmazsa olmaz. Altın şirketi, normal koşullarda DSİ'nin yapması gereken su sağlama hizmetini "üstlenerek" yöre halkının gözünü boyama faaliyetine girişmiş durumda. Oysa gerçek, köylülerin su ihtiyacını karşılamak için değil; 1 ton kayacı altından ayırtmak için en az 3 ton suya ihtiyacı olan şirket elbette bu barajı kendi için kuruyor. Bunu ülkenin diğer bölgelerindeki uygulamalarından biliyoruz.

NAİDE'NİN SU GİBİ GÜRÜLDEYEN ÖFKESİ, NEŞESİ...

Alamos Gold'un oyununu hemen anlayıp, güneşte yanmış tenleri, nasır olmuş elleri ile "Biz köyümüzü, dağımızı, suyumuzu yok edecek bu madenleri, ciğerlerimizi kirleten, uçan kuşun solğunu kesen bu termik santralleri istemiyoruz" diyen yüzlerce kadın karşıyor bizleri köyde.

Aralarından bir kadın, adı 'Naide'.

Öyle güzel cümleler ile haykırıyor ki isyanını... Yaşadığı köyde suyun her geçen gün azaldığını, artık mevsimlerin, ayların geçmiş yıllara nazaran ciddi farklılıklar gösterdiğini, iklim değişikliğinin tüm canlıların yaşamlarını her geçen gün daha da zorlaştırdığını anlatıyor. Gözlerinden ateş ve cesaret fışkırıyor ve de "korkmuyorum" diyor bu kadın. Ve ekliyor sözlerine; "Doğru tektir ve eninde sonunda kabul görecektir."

Kaz Dağları mücadelesinin en öndeki neferleri, kadınlar. Naide bu kadim gücün uzun zamandır görmediğim en sağlam yapı taşı. "Balaban'da onlarca ağacı kesenlere, yerli yabancı kim olursa olsun neden suyumuzu vereceğiz ki" diyor. "Tepkimi, öfkemi içimde tutmam, akması gerekiyor. Bu dünyadan giderken elimden geleni yaptım demek, gülümseyerek gitmek istiyorum. Çocuklarımla yıllar sonra yüzüne bakarken bu topraklar ve suyunuz için elimden gelen onurlu duruşu sergiledim demek için devam edeceğim mücadeleye" diyor. "Bu su, bu dağlar, bu köyler bizim geçmişimiz, geleceğimiz, kimseye vermeyeceğiz" diye ekliyor.

İŞ MAKİNALARINIZ, YASALARINIZ YETMEZ...

Kentlerin ardındaki dağlar ve nehirlerde, ormanların içindeki o irili ufaklı köylerde kocaman yürekli insanlarıyla, hayvanıyla, toprağıyla yaşayan, dahası bizi geleceğe taşıyacak capcanlı bir hayat var.

Oraları yok etmeye paranız, iş makineleriniz, yasalarınız yetmez, yetmeyecek de.

Biz bitti demeden bu kavga bitmeyecek, biriktirdiğimiz ekoloji mücadelesi deneyimlerimiz, çıkardığımız dersler, tarihe yazılmaya devam edecek

Kendi karları, çıkarları, para hırsları için yaşamı yok eden, insan ve tüm canlılara yaşama şansı tanımayan, zehirli, kirlili, sömürücü ve rantçı yerli yabancı şirketler şunu iyi bilmelidir ki, kentlisiyle köylüsüyle yaşanılabilir bir dünyanın, ülkenin ve Çanakkale'nin varlığı ve insan onuruyla barış ve refah içinde yaşamak için sesimizi yükseltmeye devam edeceğiz.

ALAMOS'UN OYUNUNU BOZAN TOPRAK ANALAR

KUMARLAR Köyü Alamos Gold şirketinin oyununu yaklaşık 1 yıl öncesinde, yüz yıldan fazladır mera ve mesire alanı olarak kullandığı arazide baraj inşaatına başlanması ile öğrenmiş. Daha doğrusu "Ne oluyor burada?" sorusunu kendi imkanlarıyla kurcalayarak anlamaya ve öğrenmeye çalışmış köylüler. Sonuçta DSİ'nin kendileri için yaptığını söylediği barajın aslında Alamos Gold için kurulduğunun farkına varmışlar ve büyük tepkiler ile seslerini duyurmaya çalışıyorlar. Baraj kapısında iklim adaleti, su hakkı eylemleri yaptılar, köy ve kent insanı ile yöre kadınları baraja karşı önemli bir ses getirmiş olan büyük bir yürüyüş gerçekleştirdiler.

Şirket ve birtakım kamu kurum yetkilileri ve/ya da görevlileri köylüyü ikna çalışmalarını 1 yıldır sürdürüyor. Bu temasları aracılığıyla, köylülere ve yöre insanına kimi zaman "bu baraj tüm köylüye su hizmeti verecek" diyorlar, kimi zaman da -özellikle gölet alanında yapılan büyük eylem ve kadın yürüyüşü sonrasında- baskı oluştur-

mak için güvenliği göndererek ya da tehdit haberleri salarak korku salmaya çalışıyorlar.

Doğayı geri dönüşümsüz tahribatlar ile yok edecek kirlenici kimyasal faaliyetler olan altın madeni vb. işletmeler, termik santraller ve daha niceleri için kırdı ve kentte uzun yıllardır çeşitli ziyaretlerde ve bilgilendirmelerde bulunuyoruz. Dağları delik deşik eden, yer altı ve yer üstü sularını hunharca kirleten, yer altı su yataklarına çomak sokan bu saldırıları durdurabilmek için elimizde avucumuzda ne kadar olanak var ise kullanıyoruz.

Köy ziyaretlerinde kurduğumuz ilişkiler sırasında her zaman deneyimlediğimiz en önemli gözlem yöre kadınları oldu. Kapılarını açan gülümseyerek karşılayan, biraz temkinli ama bir o kadar da net olan kadınlar. Yaşadıkları coğrafyada olan biteni sohbetler ile paylaştığımızda can kulağı ile dinleyen kadınlar. Dahası, bir kez güvenlerini kazandıysanız mi önüne beton duvarlar da örseniz tırmanıp aşacak toprak analar.

Radyoaktif:

Bilim dünyasında bir asi kadın

Ceren AYÇENK

Eylül ayında vizyona giren filmler arasında, çalışmaları ve bulgularıyla dünyayı değiştirmiş bir bilim kadınının hayatına odaklanan "Radyoaktif" göze çarpıyor.

Persepolis (2007) ile tanınan İran asıllı Fransız yönetmen Marjane Satrapi'nin yönettiği ve Lauren Redniss'in "Radioactive: Marie & Pierre Curie: A Tale of Love and Fallout" (2010) isimli grafik romanından uyarlanan film, biri fizik diğeri kimya alanında olmak üzere iki Nobel Ödülü kazanmış bilim kadını Marie Sklodowska-Curie'nin yaşamından kesitler sunuyor.

"Radyoaktif" in başrolünde Marie'yi canlandıran Rosamund Pike ve bilimin ta kendisi var. Filmde bu öz güvenli, kararlı, inatçı ve lafını esirgemeyen kadının hayatı, evliliği, bilime dair heyecanı ve Nobel Ödülü kazanan ilk bilim kadını olarak tarihe geçmesini sağlayan çalışmaları aktarılırken, keşiflerinin son yüzyılda ne şekilde kullanıldığına da tanık oluyoruz.

BİLİM SUÇLULARIN ELİNE DÜŞERSE...

"Radyoaktif" zaman sıçramalarıyla radyoaktivitenin insanlık için faydalı olan ve de yıkım getiren çeşitli kullanım alanlarına taşıyor izleyiciyi. Kanser tedavisinde kullanılan radyoterapinin ilk yılları, Hiroşima, hidrojen bombası testleri ve Çernobil gibi anıları gösterirken bilimsel buluşların farklı zamanlarda ve farklı ellerde onu ortaya çıkaran bilim insanından bağımsız olarak nasıl kullanılabildiğini hatırlı-

yoruz. Tam da bu noktada Pierre Curie'nin Bilimler Akademisi'nde yaptığı 1905 tarihli konuşması aktarılıyor: "...Radyumun suçlu ellerde çok tehlikeli hale gelebileceği düşünülebilir ve burada insanlığın doğanın sırlarını bilmekten faydalanıp faydalanmayacağı, ondan yararlanmaya hazır olup olmadığı veya bu bilginin ona zarar verip vermeyeceği sorusu gündeme gelebilir. (Alfred) Nobel'in keşifleri belirgin bir örnektir çünkü güçlü patlayıcılar insanın harika işler yapmasını sağlamaktadır. Aynı zamanda halkları savaşta götüren büyük suçluların elinde korkunç bir yıkım aracıdır da. Ben, Nobel gibi, yeni keşiflerden insanlığın zarardan çok fayda sağlayacağına inanmaktayım."*

MARIE'NİN COŞKUSUYLA DEĞİŞEN RİTİM

Herhangi bir filmin Marie Sklodowska-Curie'nin tüm hayatını tek seferde anlatmasını beklemek imkânsız istemek olur. "Radyoaktif", belki de grafik romandan uyarlanmasının da etkisiyle Marie'nin hayatının önemli anlarını kendine has bir yöntemle öne çıkarmaya çalışmış. Marie'nin coşkusuyla hızlanıp hüznüyle yavaşlayan, izleyiciyi de bu tempoya ayak uydurmaya zorlayan ilginç bir ritmi var. O sebeple temposunu yakalayabilmeniz için filmi izlemeden önce Curie'lerin biyografisine kısaca göz atmanız iyi olabilir.

KADINLARIN KÜÇÜMSENDİĞİ BİR DÖNEMDE BİLİM KADINI OLMAK...

Erkeklerin hâkim olduğu akademi- de bir kadından beklendiği gibi dav-

ranmak yerine kendisi olmayı tercih eden ve doğru bildiğini yapmaktan çekinmeyen, kimseye de boyun eğmeyen Marie, çalışmalarını sürdürürken yabancı düşmanlığının yükselmekte olduğu 1900'ler Fransası'nda hem bir Polonyalı hem de bir kadın olarak ayrımcılığa maruz kalıyor. Kadınların akademi- de özellikle bilim alanında küçümsendiği bir dönemde tüm imkânsızlıklara ve engellere rağmen yaptığı deneyler sonucu radyoaktivite ile Radium ve Polonyum elementlerini keşfediyor. Batı dünyasında patent çılgınlığının yaşandığı o yıllarda hem çalışma hem de hayat arkadaşı olan eşi Pierre Curie ile keşiflerini patentlemeyi ve kariyerist amaçlarla kullanmayı reddediyorlar. Bilim camiasının faydalanabilmesi ve gelişebilmesi için bulgularını gizlemeyip paylaşmayı özellikle tercih ediyorlar. Ayrıca Curie çiftinin pek çok ödülü ve madalyayı da geri çevirdiği bilinmekte.

Marie de Pierre de yaşadıkları dünyayı kavramanın yolu olarak gördükleri bilime karşı büyük bir heyecan taşıyor. Heyecanları, ilişkilerinin temelini oluştururken bu iki bilim insanı dünyayı değiştirecek araştırmalar gerçekleştiriyorlar. Pierre ile ilişkisinin ve evliliğinin aşırı duygusal ve romantik bir aşk hikâyesinden ziyade birbirinin bilim tutkusunu paylaşan iki insanın eşitlik ve saygı temelinde büyüyen sevgisi olarak resmedildiğini görüyoruz. Gerçi günümüzde bile kadınlardan evlilik içinde eşit bireyler olmaları değil de ev işlerini gören ve erkeğe tabi kişi olmaları beklendiği düşünülürse Pierre'in Marie'ye "Kadınım olmanı istemiyorum. Seninle hayatı paylaşmak istiyorum" demesi epey romantik aslında.

BİLİM DÜNYASINDA EŞİT MUAMELE İÇİN MÜCADELE ETTİ

"RADIOAKTİF" filmine yönelik en büyük eleştirilerden biri Marie Sklodowska-Curie'nin kaba, şirret, narsist hatta nevroitik bir kadın olarak sunulduğu yönünde. Anlatılan bir erkek meslektaşının hikâyesi olsaydı benzer şekilde davrandığında aynı sıfatlarla ilişkilendirilir miydi? İşine, bilime odaklanmış bir erkek için "Bencil resmediliyor," denir miydi? Kararlı ve kendinden emin konuşan bir erkeğe "kaba ve şirret" yorumu yapılır mıydı? Mesela 1943 yapımı "Madame Curie" filmindeki Marie tam da dönemin Hollywood filmlerine yakışır biçimde uysal, kibar, güzel bir kadındı. Laboratuvarında bilimini, evde ise kocasının ailesine yemeğini yapan ideal bir eş. Peki, gerçekte hangisiydi? Belki ikisi de, belki hiçbiri. Ancak şunu biliyoruz ki Marie Sklodowska-Curie tarihteki pek çok bilim kadını gibi başarılarının kabul edilmesi için, bilim dünyasında erkek meslektaşları ile eşit muamele görmek için mücadele etmek zorunda kalan bir bilim insanıydı.

*Orijinal konuşmanın tam metnine Curie Müzesi web sayfasından ulaşılabilir: <https://bit.ly/349ezsm>

PANDEMİDE POPÜLARİTESİ ARTAN KORUMA KALKANI: Zatürre (Pnömonokok) aşısı

Görseller: Freepik

Uzm. Dr. Sanem BİLGİLİ

Aşılar tarih boyunca koruyucu hekimliğin elini en güçlü kılan, kişiler arası din, dil, mezhep ve yaş grubu ayrımı yapmaksızın toplum sağlığını temel alan en önemli sağlık hizmeti sunumudur.

Aşılar virüslerin ve mikropların neden olduğu bulaşıcılığı yüksek, yaygın hastalık yapabilen ya da ölümcül seyrebilen hastalıklara karşı koruma sağlayan tıbbi karışımlardır. En basit haliyle anlatmak gerekirse; bu hastalık yapıcı ajanların hastalık yapıcı dozunun çok daha küçük miktarı insanlara bu etkene maruz kalmadan çok önce aşılama yolu ile verilerek, vücudun bu etkeni tanıyıp, kendi bağışıklık sistemi içinde koruyucu görevli 'antikör' üretimini sağlaması beklenir.

Tüm toplumun aşı geliştirilen hastalığa karşı aşılınması, toplumda hasta olan tek kişinin bile kalmaması bu hastalığın

2020'yi kabusa çeviren Kovid-19 salgını nedeniyle, ek bir hastalık yaratan ve ağır seyreden zatürreye karşı akciğerleri korumak akılcı bir yöntem olarak kabul edildi. Ama aşıların temininde sorun var!

ve hastalık oluşturan etkenin ortadan kaldırılması anlamı taşır ve bu sağlık alanında toplumsal sağlık için devrimsel niteliktedir.

İnsan sağlığına katkısı anlatmakla bitmeyecek olan aşılar, bugün Kovid-19 pandemisi günlerinde popülaritesini yeniden kazandı. Son yılların sıcak gündemi olan aşı karşıtlığı, aşıların otizm, hiperaktivite ve benzeri sorunlara sebep olduğu uydurmaları unutuldu ve tüm insanlık hastalık yapma becerisi azaltılmış bu mikropçuklara nasıl muhtaç olduğumuzla tekrar yüzleşti. Aşıların bu ve benzeri hastalıklara yol açma sebebi kanıtlanmamışken, ailelerin ellerinden tablet telefon düşmeyen çocukları 7/24 televizyon karşısında oturttuklarını görmez-

den geldikleri bir gerçektir.

PNÖMOKOK AŞISI: AĞIR SEYREDEN ZATÜRREYE KARŞI AKCİĞER KORUMASI

Gelelim güncel konumuz olan zatürre aşısı diye bilinen pnömonokok aşısına.

Pnömonokok aşısı 2011 yılından beri Sağlık Bakanlığı tarafından Ulusal Bağışıklama Programı çerçevesinde 2, 6 ve 12. aylarda tüm bebeklere hayatlarında 3 kez olmak üzere ücretsiz olarak yapılmakta. Son 5 yıldır da yine bakanlığın belirlediği 65 yaş üstü ve kronik hastalıkları olan kişilerde ağır seyrebilen pnömonokok zatürresine karşı koruma amaçlı bu aşının yapılmasına başlandı.

2020 yılını kabusa çeviren Kovid-19

TARİHTE İLK KEŞFEDİLEN AŞI: ÇİÇEK AŞISI

AŞININ 'icadının' M.Ö. 400'lü yıllara kadar dayandığı biliniyor. Tarihte ilk keşfedilen aşı ise çiçek aşısı. Ülkemizde de çiçek aşısına ait ilk veri kendi çocuğu da çiçek hastalığından muzdarip bir İngiliz Leydisinin 1721 yılında ülkesine yazdığı mektubunda çiçek aşısından bahsetmesidir.

salgını etkeni virüsün solunum yollarını tutması, özellikle solunum sisteminde kronik hastalıkları ve bağışıklık sistem sorunları olan kişilerde ölümcül seyretmesi sebebiyle, ek bir hastalık yaratan ve ağır seyreden bu zatürreye karşı akciğerleri korumak akılcı bir yöntem olarak kabul edildi. Yanlış da değil elbette; ama burada iki noktaya dikkat çekmek gerekiyor: Birincisi bu aşı korona virüsüne yakalanmamızı engellemiyor. İkincisi de korona virüsüne yakalanan hastaların yoğun bakım süreçlerinde durumunun ağırlaşmasını önüyor. Yani ikincil enfeksiyonlardan korunmuş oluyorlar

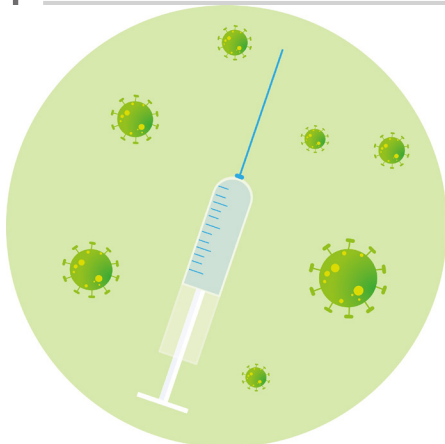
Ancak tam da sosyal mesafe, izolasyon, karantina, kişisel hijyen diye üstüne basa basa konuşurken, bir televizyon haberi ile akın akın sağlık kuruluşlarına yığılmak, aşı olmak için birbirini hunharca ezmek tam olarak yönetim zafiyeti olarak karşımıza çıktı.

Çünkü Sağlık Bakanlığı her yıl doğacak çocuk sayısını, 65 yaş üzeri kişi sayısını ve olası artacak kronik hastalıklı kişi sayısını projekte eder ve belirler. Aşı satın alımlarını da buna göre yapar. Yani elimizde ihtiyacı karşılayacak kadar aşı yok.

Sağlık Bakanlığı, korona virüsünün de etkisi ile aşı talebinin artacağını bilmesine rağmen tedbir almadı. Bu ülkenin en büyük eksikliklerinden biri aşı üretimi gerçekleştiren sağlık kurumlarının, fabrikaların kapatılmış olması ve artık kendi aşımızı üretmiyor olmamız.

Sağlıklı yaşamın, sağlığımızı korumanın ülke politikalarıyla ne kadar ilişkili olduğunu gösteren en önemli göstergelerden biri değil mi sizce de bu aşı meselesi?

Sağlıkla kalın!

AŞI İLE ÖNLENEBİLECEK HASTALIKLAR YOKSUL ÜLKELERDE ÇOCUKLARIN ÖLÜMÜNE SEBEP OLUYOR

1976 yılına kadar ülkemizde de yıllardır uygulanan çiçek aşısı ile çiçek hastalığının yeryüzünden silinmesi toplum sağlığı adına sağlanan en büyük zaferdi. Son 30 yılda yaşanan savaş, göç ve yönetim şekli değişikliklerinin sebep olduğu aşı tedariklerinin ve uygulamasının bozulması sebebiyle çocuk felci hastalığı yeniden ortaya çıktı. Halbuki WHO ve UNICEF iş birliği ile yürütülen aşı kampanyaları ile yeryüzünden silinmek üzere olan çocuk felci tekrar hortladı. Gelişmiş sosyo ekonomisi iyi ülkelerde çocuk felci hiç görülüyor. Yine Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre dünyada her yıl aşı ile önlenilecek hastalıklardan az gelişmiş ülkeler başta olmak üzere yaklaşık 2-3 milyon çocuğun öldüğü bilinmektedir. Eğer küresel aşılama kapsamı arttırılırsa bu ölümlerin 1.5 milyonunun önlenileceği düşünülmektedir.

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Çaresizim sanmıştım, kadınlar varmış...

B.K.
Adana

Merhaba ben çocukları babaları tarafından istismar edilen bir anneyim... Hikayemiz uzun ve acı. İlk öğrendiğimde şikayetimi yaptım, bekledim. Adalet inancım o kadar çoktu ki sessizce kimseler öğrenmeden çözülür, cezasını alır sandım. Kimselere anlatamadım, çocuklarımın geleceği için sustum, sessizce bekledim. Şikayetin üzerinden aylar geçti, bir telefonla “kovuşturmaya yer yoktur” denildi. Üstüne babaya yatılı görüş verildi. Aklımı yitirdim! Adalet bu kadar inanırken dosya kapatıldı. Yaşarken ölür mü insan? Ben öldüm. Aldığım nefes yetmedi, ne yapacağımı bilemedim. Çaresiz kaldım. O yine dokunamazdı çocuklarıma, yine zarar vermezdi, yine canlarını yakamazdı.

İki küçük çocuğumun sığındığı tek liman bendim. Bunu tekrar tekrar yaşamalarına izin veremezdim. Vermemeliydim. Çocuklarım yaşadıklarını anlattığı için baba daha da öfkeliydi onlara, belki cansız bedenlerini bile göremeyecektim verirsem... Çocuklarımı kaçırdım, korkmadım, başımıza gelenlerden daha kötü ne gelebilirdi? Onları korumak zorundaydım. Hani en dibi görmeden çıkamazmışsın ya yukarıya, öyle. En dipteydim, çaresizdim, yalnızdım karanlıktaydım. Haykırdım, sesimin çıktığı kadar bağırdım, susmayı bıraktım, konuşmaya başladım. Konuştukça “ne yapabilirim” demeyi öğrendim, konuştukça nefes almaya başladım, konuştukça umutlarım yeşerdi. Her yolu araştırdım, her kapıyı çaldım. Kimisi yüzüme kapadı kapılarını, kimisi elinden bir şey gelmese de sonuna kadar açtı. Sosyal medyadan, gazeteden her yerden haykırdım. Sonunda itirazımız kabul edildi. Ağır cezada dosya açıldı. Karşı taraf aklanmak için her yolu deniyordu. Tanıklarımı tehdit ediyordu. Çevremde kim varsa uzaklaştırıyordu. Tek başıyındım.

Anne olarak çaresiz kalmak, birilerinin bana inanmaması, bir şeyler yapmaması çok canımı yaktı. Dayanamam sandım. Sonra Ekmek ve Gül’ün kapısını çaldım ve o kapılar öyle bir açıldı ki... En dibe battığım anda çıktılar karşıma, ellerimden tutup yeniden kaldırdılar ayağa. Yapılacak daha çok şey olduğunu, pes etmemem gerektiğini öğretiler bana. Papatya* kurmak üzereyken suyum oldular. Yeniden yeşerdim, yeniden kalktım düştüğüm yerden. Karanlıktan korkarken güneşim oldular kapkara bulutlar arkasından çıkıp gelen. Kocaman ailem, bir sürü annem, ablam, kız kardeşim oldu... Çocuklarımı çocukları gibi sahiplendiler. Geçmez derken günler, onlarla göz açıp kapayıncaya kadar geçti. Ben ölürken, her nefes alıştımda yaşama döndüm onlarla. Çocuklarımın geleceğini, benim hayatımı bize verdiler. Haklarını ödeyemem başta avukatım Sevil Hanımın sonra elimden tutan, benimle ağlayan, yanımda olan tüm kadınların. Şimdi buradan kendini yalnız, çaresiz hisseden korkan, pes etmek üzere olan tüm annelere, tüm kadınlara sesleniyorum. Susmayın, haykırın. Belki on kapı çalmışsınızdır. Hepsini kapamıştır yüzünüze ama on birinci kapıyı deneyin, pes etmeyin.

Yalnız değilim, yalnız değilsiniz. Sadece konuşun, korkmadan yılmadan, pes etmeden konuşun...

*Avukat Sevil Aracı B.K.’nın yaşadıklarını kaleme aldığı “Kadın dayanışması ile takipsizlikten tutuklamaya giden bir istismar davası...” yazısında B.K.’yı ‘papatya’ olarak isimlendirmişti: “Papatya gibi dirençli ve güzel olduğu için, en zor anlarda kendi gibi niceleri ile buluşup beyaza kestiği için bulunduğu ortamı, tek başına güçsüzmüş gibi görünürken, kendi gibilerle el ele tutuşunca muhteşem manzaralar yaratabildiği için.”

B.K.’nın mektubu, bu yazıya bir yanıt da aynı zamanda...

İstanbul Sözleşmesinin uygulanması için daha ne gerek?

Cansu CANER
Kıvılcım EFTELYA
Malatya

Bir kadının daha kaybolduğu, öldürüldüğü, şiddet gördüğü haberini alarak geçiyor günlerimiz. Bir yandan “İstanbul Sözleşmesi’nin uygulanabilmesi için daha kaç kadının eziyet görmesi gerekiyor” diye içimizde isyanlar koparken, bir yandan da “Bu böyle gitmez” diyerek sokaklara çıkıyoruz. Biz de merak ederek çıkıyoruz yola, “Malatyalı kadınlar İstanbul Sözleşmesi hakkında ne düşünüyor?”, “İstanbul Sözleşmesi Malatyalı kadınlar açısından nasıl tartışılıyor” gibi sorulara cevap arıyoruz...

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ ‘BİZ DE VARIZ’ DEMEK

28 yaşındaki Aybala Altunsuyu, “İstanbul Sözleşmesi denilince; aklıma kadın cinayetleri, kadına yönelik her türlü şiddeti, ayrımcılığı, eşitsizliği önleyebilecek bir koruma kalkanı geliyor. Ülkede yeterince yok sayılan kadınların ‘biz de varız’ diyebilmesine imkân sağlayan bir uluslararası sözleşme” diyor.

Ülkemizde, taraf devlet olmamıza rağmen Sözleşme’nin etkin olarak uygulanmadığını düşünen Altunsuyu,

“İstanbul Sözleşmesi uygulansa zaten şu an yaşanan pek çok cinayet ve şiddet engellenmiş olabilirdi. Kadın erkek herkese her türlü kanaldan Sözleşme’nin maddeleri basitçe anlatılmalı. Derin, kronik toplumsal sorunlarımızın çözülmesi uzun yıllar alacağından en azından şimdilik önleyici bir mekanizma olarak Sözleşmeyi uygularsak kadınları yaşatabiliriz. Ancak sadece Sözleşme uygulanırsa kadına yönelik şiddet tamamen biter demek de ütöpik olur. Ataerkilliğin bu kadar etkili olduğu bir toplumda önce kadınların güçlendirilmesi ve toplumun bilinç düzeyinin azami olması gerekir ki Sözleşme ile amaçlanan faydalar elde edilebilsin” diyor.

‘SÖZLEŞME’NİN UYGULANMADIĞI HER GÜN YENİ BİR KADIN CİNAYETİ YAŞANIYOR’

20 yaşındaki Yağmur İncesu, İstanbul Sözleşmesi’nin aklına getirdiği ilk şeyin kadın haklarının, yaşamının ve özgürlüğünün korunması olduğunu dile getiriyor: “Sözleşme’nin uygulanmadığı ülke gündeminden de açıkça görebiliyoruz. Her gün bir şiddet ya da cinayet olayına tanık oluyoruz. Uygulanmamasının da sebebini iktidarın siyasi çıkarları olarak görüyorum. Kadın örgütleri, İstanbul Sözleşmesi’nin uygulanmasını sağlayabilmek için çok çabalyorlar, seslerini duyurmaya çalışıyorlar ancak önlerine engeller çıkarılıyor. Sözleşme daha çok anlatılmalı.”

İstanbul Sözleşmesi’nin kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetin önlenmesi konusunda bütüncül bir yaklaşıma sahip olduğunu söyleyen Malatya Barosu Kadın Hakları Komisyonundan Av. Ayla Tunçdemir: “Hiçbir yazılı metin tek başına kadına yönelik şiddeti önlemeye yetmez. Sözleşmeler veya yasalar uygulanırsa ancak o zaman şiddet son bulur” diyor.

Şiddetle mücadelede başta kadın örgütleri, siyasi partiler, meslek odaları, sendikalar ve STK’ların İstanbul Sözleşmesi için birlikte hareket etmesi gerektiğini vurgulayan Tunçdemir, “Sesimizin daha güçlü çıkması için güçlerimizi birleştirmemiz gerekiyor. Kadın hakları, insan hakları konusunda duyarlı olan, çalışma yürüten çevrelerin örgütlerin ortak bir zeminde bir araya gelmesi mümkün” diyerek çağrı yapıyor.

Tunçdemir mücadeleye devam edeceklerini söyleyerek sonlandırıyor sözlerini: “Bizler hukukçu kimliğimizle gerek Malatya Barosu Kadın Hakları Komisyonu olarak gerek Malatya Çağdaş Avukatlar Derneği olarak kadını ötekileştiren, hiç sayan, en temel hakkı olan yaşam hakkından mahrum eden eril zihniyetin her daim karşında olduk ve olmaya devam edeceğiz.”

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Emeği bezeyen maya: Tüm şairler bağbozumunda senin ülkeneye gelecek

Fotoğraflar: Evrensel

Şiir örmek, bilme istencini ve kadının varlığını küçümseyen algıya karşı büyüyen tavırdır. Umudun ve mücadelen kalemimle birlikte

Sultan GÜLSÜN*

*Bir soruyla büyüdü, bin soruya ölümsüzleşti.
Sennur Sezer'e...*

Durduk ve tanıştık olduk başakların ardındaki zaferin. Beklemeyi bilen kurşunu durduruyordu, telkininde. İnsanı öğütüyordu, konuşmaya başladığında direnmesi için. Sesi ve sözüne tanıştık. Saçları, mücadeleye serilmiş tohumdu ve kırdı dolaşan çığlığın tanıştıydı. Biz de onun tanıştık olduk. Evet, yoldaşımız ve ablamız Sennur Sezer doğuran kadınların direncini müjdeledi, şimdi nöbeti devralıyoruz.

Nar Çatladı: Zin, Muma Sesleniyor

Yollar yollar önce dile hediye edildi ve kutsiyete doğdu. Rosa'nın moraran bedenini, Marie Curie'nin laboratuvarını, Zin'in iniltisini, tarlada, tezgahda doğuran kadınları, narın feryadını unutamayız. Kadınlar atom çağını terk etmediler, dünyayı

kurtarmadan da terk etmeyecekler. Bunu özgür kadınların direnişine borçluyuz. Beyaz tülbentlerini az ilerimizde ölen çocuklar ölmesin diye kulağına ağıtlarla bağlayan kadınlarımıza, jin yoldaşlığına sözümüzdür Sennur abla, nar çatladı: Zin'ler muma sesleniyor.

Zeytin Hakkı İçin Zeytin!

Bordrolarımızdan akan ter ile bir bir kuyular taşıyordu, Dehak'ların zulmünde. Mesaisinin sekiz saatinde de avucunu sıkkan emekçinin sözü kimdeydi? Demirci Kawa'nın sözbendiye, Sennur Sezer. "Bir sözle kuruldu dünya: Emek" dünyadaydık, tanıştık. Denizde ağ örenleri, güneyi ısıtan pamuk toplayıcılarını, inciri büyütenleri, patrona atılamayan tokadın kapıya çarpıldığı elleri kimse ekmeksiz kalmasın diye bilincimize yerleştirdi. Ekmeksiz ve küsülmüş bildirileri okuyordu, meydanlar ile emekçileri barıştırmak için. Hükümlerinden geriye mavi bile kalmazken, emeği ve umudu tüm kardeşlere eşit pay eden de değil miydi? Sözümüzdür; zeytin hakkı için zeytini sürdüreceğiz, kadın.

*"İnsanın insandan korkmasına karşıyım
İşte bunun içindir
Bütün yazıp
Altına imza attıklarım." (Sennur Sezer, İfademdir)*

Toprağı ılıtarak bir çekimle sabitledik, durduk ve tanık olduk. Saygılıydı kurallara ve bu yüzden en çok kuralların da insanlara saygılı olması gerektiği örülüydü, fikirlerinde.

İfa/dem: Şiir örmek, bilme istencini ve kadının varlığını küçümseyen algıya karşı büyüyen tavırdır. Umudun ve mücadelen kalemimle birlikte sürece, Sennur abla.

*Tanığım, imzaladım.
Yaşasın şiir yazma özgürlüğü!*

* Sultan Gülsün, Gıda-İş Sendikası ve Manos Kitap tarafından bu yıl beşincisi düzenlenen "Sennur Sezer Emek-Direnış Şiir ve Öykü Ödülleri"nde "Lillipütyen" başlıklı dosyasıyla şiir ödülüne değer görüldü.